

Управління освіти і науки
Волинської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
кафедра музичного мистецтва
циклова комісія методики музичної освіти та вокально-хорової підготовки

ТВОРЧІ ПОСТАТІ МИТЦІВ ВОЛИНИ

Збірник матеріалів
науково-методичного семінару

07 квітня 2025 року

Луцьк, 2025

УДК 7.071.2:378.091.32](477.82) КЗВОЛПК(082)
Т28

Розглянуто засіданні кафедри музичного мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол № 7 від 26.05.2025)

Ухвалено до друку рішенням науково-методичної ради КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол № 7 від 27.05.2025)

Рецензенти:

Охманюк В. Ф. – заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, декан факультету культури і мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки, професор кафедри музичного мистецтва;

Жорняк Б. Є. – кандидат педагогічних наук, завідувачка кафедри музичного мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

Т 28 Творчі постаті митців Волині [Електронне видання] : збірник матеріалів науково-методичного семінару (Луцьк, 07 квітня 2025 року) / упоряд. А. Зарицька, Д. Чамахуд, Ю. Коляда. Луцьк : КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2025. 67 с.

У збірнику матеріалів науково-методичного семінару «Творчі постаті митців Волині» опубліковані дослідження учасників семінару, викладачів кафедри музичного мистецтва та циклової комісії методики музичної освіти та вокально-хорової підготовки. Досліджено творчі портрети митців волинського краю, серед яких – композитори, поети, фольклористи, вокалісти, хореографи та режисери, а саме: В'ячеслав Судима, Олександра Кондратович, Олег Козачук, Тетяна Яков'юк, В'ячеслав Хурсенко, Олександр Богачук, Олесь Санін, Віктор Шугалов, Степан Кривенький, Галина Васіна, Віктор Тиможинський.

Результати досліджень будуть корисними для викладачів та здобувачів освіти мистецьких спеціальностей, фахівцям у галузі культури і мистецтва.

УДК 7.071.2:378.091.32](477.82) КЗВОЛПК(082)
© КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради, 2025 р.

ЗМІСТ

Степанюк А. В., Нестерук-Вознюк З. О.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ, ВІДМІРЯНИЙ ПІСНЯМИ: ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ
ЗАСЛУЖЕНОГО ПРАЦІВНИКА КУЛЬТУРИ В'ЯЧЕСЛАВА СУДИМИ 4

Богдан З. П.

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНІ НАДБАННЯ ОЛЕКСАНДРИ КОНДРАТОВИЧ 10

Марач Т. М., Марач О. М.

ОЛЕГ КОЗАЧУК: ВОЛИНСЬКІ ТРАДИЦІЇ В НАРОДНОМУ ТАНЦІ 17

Коляда Ю. А., Мельник Л. В.

СЛОВОМ МОГУТНІМ І ГОРДИМ. ТЕТЯНА ЯКОВ'ЮК..... 22

Кобук О. А., Смокович Т. В.

НЕДОСПІВАНА ПІСНЯ В'ЯЧЕСЛАВА ХУРСЕНКА..... 26

Шахрай О. М., Поліщук О. В.

ОЛЕКСАНДР БОГАЧУК. ПРИЧАЩАЙМОСЯ КРАСОЮ ЙОГО СЛОВА 31

Малашевська І. В.

ОЛЕСЬ САНІН: МИТЕЦЬ, ЩО ОЖИВЛЯЄ ІСТОРІЮ 36

Степанюк І. В., Степанюк Д. О.

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ВІКТОРА ШУГАЛОВА В КОНТЕКСТІ
НАРОДНО-СЦЕНІЧНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ ВОЛИНІ..... 44

Бабій О. В.

СТЕПАН КРИВЕНЬКИЙ: ГОЛОС ВОЛИНІ В МУЗИЧНОМУ ПРОСТОРІ
УКРАЇНИ..... 52

Жорняк Б. Є., Ткачук С. М.

ГАЛИНА ВАСІНА: «НАЙГОЛОВНІША ТЕМА У МОЇЙ ТВОРЧОСТІ –
ЛЮБОВ ДО ЖИТТЯ»..... 58

Чамахуд Д. В.

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВІКТОРА ТИМОЖИНСЬКОГО: ВІД ЛУЦЬКА ДО
НАЦІОНАЛЬНОГО ВИЗНАННЯ 61

**Степанюк Аліна Валеріївна,
Нестерук-Вознюк Зоряна Олександрівна,**
викладачі циклової комісії
методики музичної освіти та
вокально-хорової підготовки
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

**ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ, ВІДМІРЯНИЙ ПІСНЯМИ:
ТВОРЧИЙ ПОРТРЕТ ЗАСЛУЖЕНОГО ПРАЦІВНИКА КУЛЬТУРИ
В'ЯЧЕСЛАВА СУДИМИ**

Не маючи професійної музичної освіти, цей співак зумів зачарувати своїм голосом мільйони слухачів, дав сотні концертів від маленьких сцен сільських клубів до Палацу культури «Україна», подолав тисячі кілометрів, гастролюючи багатьма країнами світу, здобув перемоги на численних всеукраїнських та міжнародних вокальних конкурсах та фестивалях. І це все за понад 40 років творчої діяльності зумів зробити наш волинський соловейко – В'ячеслав Павлович Судима. Будучи за фахом вчителем географії, він любив казати: «Для мене основна турбота, це робота, а співати – це хобі, улюблена справа, ліки для душі... Співати – це велика титанічна праця без вихідних, праця над собою, потрібно весь час тримати себе у відповідній формі...». Виходячи на сцену, В'ячеслав Павлович усі свої негаразди залишав за кулісами, ніс людям лише творчість і повторював: «Слухача не обманеш, він відразу відчуває фальш». Життєвим кредо В'ячеслава були рядки однієї з його пісень: «Хай усіх єднає пісня, хай лунає людям на добро!».

Народився В'ячеслав Павлович Судима 19 лютого 1955 року в селі Маяки, (тепер Княгининок) Луцького району Волинської області в сім'ї тракториста та шкільної техпрацівниці. Змалку Славко був привчений працювати та розраховувати лише на свої сили. Після уроків він часто лишався в школі, щоб допомагати мамі. Не зважаючи на відсутність матеріальних статків, хлопець зростав у родині, де панувала повага і любов, де головним правилом було чути голос совісті.

По закінченню Маяківської середньої школи, у 1972 році Славко поступив до ПТУ № 6 м. Луцька, яке закінчив у 1973 році з відзнакою, здобувши професію слюсаря механоскладальних робіт. У 70-х роках розпочалась творча біографія В'ячеслава Судими в будинку культури с. Маяки (нині Княгининок), у вокально-інструментальному ансамблі «Зірки». В'ячеслав влився в цей колектив. Але не було на чому грати. Тоді він зрізав сухого горіха на березі ставка і зробив з нього собі гітару. Вечорами – репетиції, у вихідні – грали танці, на які збиралася молодь із сусідніх сіл.

У творчій біографії В'ячеслава була одна дуже знакова пісня, яка визначила його подальше творче життя. У далекому 1971-му році він вперше почув виконання легендарної «Червоної рути», яка зробила переворот у його душі. Ця пісня стала для нього еталоном нетлінної української музики та спонукала його до творчості.

Він зростав і виспівувався на піснях В. Івасюка, Н. Яремчука, В. Зінкевича, волинського «Світязя», легендарної «Смерічки». Залюблений в українську пісню, проніс в своєму серці її крізь все життя. Пісня стала його супутником життя. Завжди з вдячністю згадував своїх наставників – Анатолія Голованя та Віктора Заворовського, котрі помітили талант, повірили і підтримали та дали путівку у пісенне життя.

З 1977 по 1982 рік В'ячеслав Судима навчався у Луцькому державному педагогічному інституті імені Лесі Українки на природничо-географічному факультеті. Одногодпники згадують, що Славко відразу став «душею компанії». Блакитноокий красень з ангельським голосом, невгамовний гуморист,

надзвичайно добрий, щирий і сором'язливий хлопець мав багато друзів та шанувальників його таланту. У складі студентського ВІА «Сіріус» разом із жіночим вокальним тріо «Меридіан» В'ячеслав гастролював країнами тогочасного Радянського Союзу. Не дивно, що мало не кожна студентка педінституту мріяла стати його обраницею.

Та своє єдине і справжнє кохання, свою майбутню дружину Тетяну, В'ячеслав зустрів у рідній Маяківській школі, де почав працювати педагогом-організатором. Саме їй він присвятив багато пісень, у яких дякував за любов, за дітей, за розуміння і підтримку.

В'ячеславу Судимі вдавалося поєднувати активне творче життя із професією вчителя. За 42 роки педагогічної діяльності він, вчитель-методист, заступник директора з навчально-виховної роботи Рокинівського ліцею, зумів здобути звання відмінника освіти України і став воістину народним вчителем. Його дуже любили учні, поважали колеги. В'ячеслав Павлович говорив: «Успіх для мене – це досягнення моїх дітей і учнів. З їхніх перемог я радію, як із власних. Мені близька думка, що виховувати треба не дітей, а себе – вони будуть нашим відображенням. У школі не можливо злукавити, чи недопрацювати – діти добре все розуміють». В'ячеслав Павлович був переконаним, що повноцінне виховання українця-патріота не можливе без його залучення до культурної спадщини, без знання мови, історії, без звучання української пісні. Він співав скрізь, де тільки міг, і навіть відстань між населеними пунктами вимірював піснями. «А скільки ж там з Луцька до Рокинй їхати? Три пісні – і ти вдома!» – жартував В'ячеслав Павлович.

В'ячеслав Судима співав з відомими естрадно-симфонічними оркестрами України та Білорусії під керівництвом народних артистів України Ростислава Бабича та Михайла Здоренка, народного артиста Білорусії Анатолія Фінберга. В'ячеслава Судиму запрошували працювати солістом естрадно-симфонічного оркестру українського радіо та телебачення. Аналогічну пропозицію він отримував під час виступу в місті Бресті, і в додаток – звання заслуженого

артиста Білорусії. Але він залишався вірним своїй батьківщині, своєму покликанню, своїй Україні.

Доленосною у творчому плані для В'ячеслава Судими стала зустріч із молодого та амбітною співачкою Аллою Опейдою. Їхній дует «Душа Волині» золотими літерами вписано в історію культурного-мистецького життя Волині. «Зустрілися ми у 1985 році в Луцькому районному будинку культури, нині це культурно-мистецький центр «Красне» КЗ «Палац культури міста Луцька, – згадує заслужена артистка України Алла Опейда. – Саме цей заклад став для нас творчою лабораторією, де плекали українську пісню 37 років. Спершу я боялася співати з В'ячеславом у дуеті. Адже він був на 11 років старшим, досвідченим і вже досить популярним співаком, за плечима якого співпраця із провідними музикантами Луцька. Та з перших нот, заспіваних у дуеті, стало зрозуміло, що ми ідеально тембрально зливаємося, однаково відчуваємо музику».

За десятки років спільної творчості дует «Душа Волині» став лауреатом всеукраїнських та міжнародних пісенних конкурсів і фестивалів, випустив п'ять аудіо альбомів: «В нашому саду», «З родинного джерела», «Гей, там на півночі Волині», «Лети наша пісне» та «З Кобзарем у серці». Географія виступів була надзвичайно широка: українська пісня у їх виконанні звучала у Польщі, Литві, Словаччині, Німеччині, Вірменії, Азербайджані, Єгипті, Франції, Норвегії!

Цікавим є той факт, що назву для дуету зуміли знайти лише після 20 років творчої діяльності. Її запропонувала на одному з концертів народна артистка України Людмила Приходько, назвавши «Душею Волині».

Репертуар дуету налічує понад 300 пісень різної тематики, від колискової, стрілецької, повстанської, народної, героїко-патріотичної пісні до пісень про найрідніших, найдорожчих людей – маму, тата, родину, Батьківщину. Є багато творів українських поетів та композиторів, але найбільша кількість пісень на вірші волинських поетів – Олександра Богачука, Йосипа Струцюка, Петра Маха, Василя Гея, Івана Корсака, Тараса Музичука та інших. Пісні створені у співпраці з волинськими композиторами – Анатолієм Пашкевичем, Мирославом

Стефанишиним, Віктором Герасимчуком, Олексієм Онишком, Олександром Синютіним, Ярославом Найдю та іншими.

Творча доля звела В'ячеслава Павловича з багатьма талановитими музикантами Волинського краю. Він любив і цінував кожного із своїх колег по творчості, з великою любов'ю та теплотою відгукувався про них, їхню творчість, громадянську позицію.

В'ячеслав безмежно любив життя, цінував кожен мить, безкорисливо допомагав іншим. Його ж цінували і поважали за людяність, порядність, мудрість, відповідальність, щедрість душі.

В'ячеслав не доспівав... Було багато творчих планів, які так і не реалізувалися...

2 січня 2024 року життя талановитого педагога, прекрасного співака, люблячого чоловіка, батька, дідуся, друга, патріота, щирого та справжнього українця, заслуженого працівника культури України В'ячеслава Павловича Судими передчасно обірвалося.

Він дарував пісням крила, щоб ті не просто звучали зі сцени, а ставали для людей цілющим нектаром, поєднаним у музиці і слові. Він залишиться в нашій пам'яті, як гордість волинського краю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Вийшов на сцену – і наче з Богом порозмовляв»: В'ячеслав Судима тепер співає тільки для Бога. Волинь. URL: <https://www.volyn.com.ua/news/260567-vyishov-na-stsenu-i-nache-z-bohom-porozmovliav-v-iacheslav-sudyma-teper-spivaie-tilky-dlia-boha> (дата звернення: 01.04.2025).
2. Відео «В'ячеслав Судима – Душа Волині». YouTube. URL: https://youtu.be/cB0xjbz_4jQ (дата звернення: 02.05.2025).
3. Відео «В'ячеслав Судима – Концерт у Луцьку». YouTube. URL: <https://youtu.be/cVQ7tUot4q0> (дата звернення: 02.05.2025).

4. Красне – офіційна сторінка. Facebook. URL:
<https://www.facebook.com/krasnelutsk> (дата звернення: 10.03.2025).

5. Судима В'ячеслав Павлович. Вікіпедія. URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Судима_В'ячеслав_Павлович (дата звернення:
02.04.2025).

Богдан Зоя Петрівна,
викладач циклової комісії фортепіано
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНІ НАДБАННЯ ОЛЕКСАНДРИ КОНДРАТОВИЧ

Полісько-Волинська
дослідниця, збирала (записувала),
розшифрувала та впорядковувала
тексти й мелодії народних пісень,
звичаї та обряди що побутують на
Волині.

Народилася Олександра
Павлівна Кондратович у с. Кримне
Камінь-Каширського району. Роки життя 1936–2022. Закінчила з відзнакою
Камінь-Каширське педагогічне училище (1955) та Одеський державний
університет ім. І. Мечникова. Вчителювала, обіймала посаду заступника
директора школи, голови обласного педагогічного товариства України.
Відмінник народної освіти. Відзначена обласною премією ім. Миколи Куделі
(2007).

Книги Олександри Павлівни Кондратович стали своєрідним «поліським
кобзариком», вони довготривалі в подіях і водночас, обмежені Волинським
Поліссям (Камінь-Каширський терен).

Кожна людина сповідує певні пріоритетні цінності, які стають основою
всього життя. Для Олександри Павлівни Кондратович такими неперепустними
вартостями була людність її коханого краю, традиції, звичаї та обряди, а понад
усе – народна пісня. Збиранню, розшифруванню мелодій і текстів вона

присвятила все своє життя, щиро прагнучи, аби їх глибинним змістом та красою запричастилося якомога більше людей.

Ніхто не оплачував поїздок та відряджень, не забезпечував новітньою апаратурою - все здійснювалося за власні кошти, а неспокійне серце дослідниці завжди прагнуло до зустрічей з хранителями і оборонцями рідної пісні

Зібрані духовні скарби вилились у такі книги:

- «Як у лузі калинояка з квітками» (возвеличення жінки-матері у пісенному фольклорі Полісся);
- «Калиновий квіт Полісся»;
- «Весілля на Поліссі»
- «Народини або дарована Богом свіча»
- «Коса ж моя шовковая»
- «Українські звичаї: Коса ж моя» (своєрідний літопис рідного краю);
- «Народний календар Волинського Полісся»;
- «Нуйно: на скрижалях історії і сьогодення»;
- Десятки публікацій в пресі та на радіо, виступи на міжнародних та обласних конференціях, численні зустрічі з поціновувачами української самобутності.

Феномен Олександри Кондратович у тім, що вона, полісянка, пред'явила світові фрагмент пам'яті вельми цільної і добре збереженої невеликою кількістю людей - поліщуків. Ця пам'ять не заповнена хіба що знаннями, вилученими з обігу, бо когось відправлено в небуття, когось у далекі краї навістрів сонцю і ...морозам або ж прикликано на інші терени. Чи додасть поліський фольклор таємниць, чи буде спроможний декотрі з них прояснити?

Авторка вберегла багато імен. Живе спілкування з поколіннями, що сходять у світ інших вимірів, залишає неповторні враження. Їх багато - тих, що любили вчительку з поміж себе, всіляко сприяли її роботі, вірили у щасливу долю.

Доктор філологічних наук В. Давидюк у рецензії на книгу «**Народини (або дарована Богом свіча)**» зазначає «Праця О. Кондратович актуальна тим, що це

найоб'ємніше дослідження цієї теми в Україні... В книзі зібрано чимало традиційних знань, які можуть стати в пригоді. Водночас в ній подано портрети наймудріших представників народу, які були його пам'яттю, розумом і совістю».

Дослідниця детально описує і звичаєве регулювання поведінки майбутньої матері - жінки, котра невдовзі мала народити дитинку. На Поліссі велика увага приділялась різноманітним прикметам та звичаям. Цікаво описує Олександра Павлівна і вибір кумів: зазвичай поліщуки дотримувались принципу постійності: обрану для хрещення першої дитини пару кумів запрошували і в подальшому. Тобто, один і той же чоловік і жінка могли хрестити і всіх наступних дітей (а їх могло бути й багато).

Добираючи хрещених своїм дітям, описує дослідниця, – батьки сподівались в їх особі знайти нащадкам оборонців, які б у разі нещастя могли прийти на допомогу, замінити їм рідних батьків. За довгоіснуючою традицією імена новонародженим давав священник під час хрещення. Керуючись церковним календарем, пропонував імена кількох святих. Часто бувало, що запропоновані варіанти розбігались із бажаннями батьків. Траплялись випадки, коли представники церкви, перебуваючи в спорі з родиною, нарікали дітей хитромудрими та незрозумілими для сільського мешканця образливими іменами.

О. Кондратович описує, що одного разу стала свідком, як літня жінка в поминальну пам'ятку записала ім'я «Хортован». На питання «Що то за ім'я?» відповіла: «Та то батюшка таке вигдав аби помститися моєму родичеві, який перед тим з ним посварився». Так і жив бідний хлопець з таким іменем і тяжкою долею.

Цікавими є і описи дослідниці про так звану «бабину кашу» на хрестинах новонароджених, її споживання було обов'язковим як знак єднання родини та хресних.

В цій праці авторка друкує й записані та розшифровані нею хрестинні пісні, такі як «Поздоров, Боже, нашого кума», «Добра тая биседойка», «Кума моя», «Поки моя грушка грушечки родила», «Конопельки, конопельки» та інші.

Доречно зауважити, що обрядових хрестинних пісень в Україні збереглося не багато.

О. Кондратович записує та досліджує безліч матеріалу і про цілісну **систему засобів впливу поліщуків на дітей**. Зібрано та розшифровано багато забавок, безкінечних пісеньок, нісенітниць:

- Тосі- тосі!

- Гуси у горосі.

Нема кому вигнати, як бабі Явдосі.

- Хто вижсене гуси?

- Я-я-я... радісно вигукують діти.

Або

Кую-кую ніжку – поїдем в доріжку

Доріжка кривенька. Кобилка слипенька

Зачетилися за пень, простояли цілий день.

Рецитуючи дану пісеньку, старші, поплескуючи малятко по стопах, робили їм своєрідний масаж. Авторка зауважувала, що гра припинялась одразу, коли дітям ставало нецікаво. Адже виховання відбувалось ненав'язливо, витримано, мудро і цікаво для малечі.

Записано дослідницею також і народні ігри, які були і залишаються найбільш доступним для дитини видом діяльності: Явір, Тербушки, Заводи та інші.

Кожна людина сповідує певні пріоритетні цінності, які стають основою всього життя. Для Олександри Павлівни Кондратович такими неперебутніми вартостями була людність її коханого краю, традиції, звичаї та обряди, а понад усе – народна пісня. Збиранню, розшифруванню мелодій і текстів вона присвятила все своє життя, щиро прагнучи, аби їх глибинним змістом та красою запричастилося якомога більше людей.

Ніхто не оплачував поїздок та відряджень, не забезпечував новітньою апаратурою – все здійснювалося за власні кошти, а неспокійне серце дослідниці завжди прагнуло до зустрічей з хранителями і оборонцями рідної пісні.

У книзі **«Коса ж моя шовковая»** висвітлено погляди українців на дівочу косу як важливий компонент етнокультури, показано її роль у побуті, по-новому розкрито символіку, народні уявлення, звичаї та обряди, пов'язані з нею. Праця розрахована на широке коло читачів: фольклористів, етнологів, учителів, шанувальників рідних традицій і слова.

Попри поважний вік О. Кондратович продовжувала збирати й досліджувати поліський мелос, звичаї, обряди та вірування своїх краян протягом всього життя.

У книзі **«Калиновий квіт Полісся»** зібрано багато доробків дослідниці, зокрема:

- 15 колядок і щедрівок;
- 7 рогульок (Волинський синонім веснянок);
- 9 веснянок;
- 16 постових пісень;
- 28 петрівочних, ягідних та косарських;
- 27 жнивварських;
- 4 осінні пісні;
- 33 ліричні пісні про кохання;
- 30 родинно-побутових пісень;
- 7 хрестинних;
- 6 наймитських, сирітських та вдовинних пісень;
- 15 балад;
- 10 історичних та козацьких;
- 9 рекрутських та солдатських пісень.

Увесь цей пласт був записаний та розшифрований О. П. Кондратович.

У книзі **«Народний календар Волинського Полісся»** дослідниця розказує і про поліські страви, такі як токмачі або линивці (страва з потовченої картоплі), пунти, (терта картопля запечена в печі), вівсяний кисіль, кисилиця чи жур, юшку з грушок та чорниць, яку споживали тільки у святкові дні. Вареники з бобом, пшоняною чи гречаною кашою. Олександра Кондратович описує, що

колишні поліські вареники не були схожими на сучасні, а формою нагадують місяць. Були вони у кілька разів більшими.

Цікаво дізнатися також про колишні забави, про які згадує авторка: у Нуйні взимку дівчата брали участь у «колотінні свічок» (вид гадання), а на Андрія перевіряли, чи не зацвіли гілочки вишні, які вони ставили у воду ще в перший день посту, аби дізнатися: цього року вийдуть заміж чи ні.

Найбільш бажаною розвагою, чи не єдиною формою відпочинку сільської молоді були музики. Вони влаштовувалися в якійсь просторій хаті, що винаймали в складчину парубки. А також – Музику. На Поліссі то найчастіше був скрипаль, на допомогу запрошували й решіточника. Полюбляли поліщуки польки, крутяк, краковяк, танці з так званими підскачними піснями. Вокал, в основному був за дівчатами, а танцювальний клас показували кавалери. На музики хлопці приходили в чоботях (хоча не всі мали їх, дехто позичав), деякі дівчата були в черевичках, а більшість - в постолах. Старші жінки пригадують, що часом так натанцюєшся, що з постолів залишалися одні волока та заборзки (тонкі шнурки, якими закріплювалися постолі на нозі).

Деяким танцівницям не вистачало 1 пари постолів, за одні Музики станцювали по 2 пари. Тоді казали «Танець – не робота, але як не вмієш – то срамота».

Згадує О. Кондратович і про підготовку до **Великодня**. Ось декілька спогадів: у суботу на Поліссі фарбували яйця, найчастіше - в цибулнику (густий навар із лушпиння цибулі). Аби крашанки були салатного чи жовтого кольору – використовували стебла жита або латаття. Для отримання темно-вишневої фарби використовували шишки вільхи.

Дослідниця зібрала та розшифрувала чимало Постових пісень. Цікаво дізнатися, що на перший день Великодня у Ворокомлі всі гляділи свої домівки. Нікуди не ходили. Другий день Великодня посвячувався матері і був своєрідним **Днем Матері**, хоча так його ніхто не поіменовував. Заміжні доньки та сини відвідували своїх матерів. В інших селах відвідували й хрещених матерів.

Багато досліджено та описано О. Кондратович й літніх та осінніх обрядів. Свій виступ хочу закінчити такими словами О. П. Кондратович: *«Ходжу поліськими стежками, стрічаюся з людьми цього загадкового краю, - пише дослідниця, - здається, зовсім непримітні, якісь архаїчні. Але, розговоріться, викличте на відверту розмову і... подивуєтесь мудрості цих самовідданих хранителів народного мистецтва».*

Дослідниця писала: *«Завжди пам'ятатиму слова старенької полісянки у якої я записувала жнивні пісні й попутньо занотовувала розповіді про жнивні традиції: «Як я не здужатиму, донечко, співати, - то хоч нашепчу»...*

Дай, Боже, нам зберегти всі ці фольклорні надбання, примножити їх та передати своїм наступникам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кондратович О. *Поліська весільна епопея*. Луцьк : Надстир'я, 2017. 231 с.
2. Кондратович О. *На перехрестях долі*. Луцьк : Надстир'я, 2017. 328 с.
3. Кондратович О. *Народний календар Волинського Полісся від свята до свята*. Луцьк : Надстир'я, 2015. 200 с.
4. Кондратович О. *Коса ж моя шовковая*. Луцьк : Надстир'я, 2014. 150 с.
5. Кондратович О. *Кримно і Брониця: минушина і сьогодення*. Луцьк : Надстир'я, 2013. 180 с.

Марач Тетяна Мирославівна,

викладач циклової комісії
музичної освіти та вокально-хорової підготовки

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

Марач Олександр Миколайович,

кандидат мистецтвознавства, доцент,
викладач кафедри музичного мистецтва

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

ОЛЕГ КОЗАЧУК:

ВОЛИНСЬКІ ТРАДИЦІЇ В НАРОДНОМУ ТАНЦІ

Олег Дмитрович Козачук народився 8 лютого 1955 року в місті Червоноград Львівської області.

У 1974 р. закінчив хореографічний відділ Луцького культосвітнього училища. Після закінчення навчання працював артистом балету обласного музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка. З 1978 по 1987 та з 1992 до 1995 року – артист балету Волинського державного українського народного хору. У 1991–1992 рр. – артист ансамблю пісні і танцю Західної групи військ (Польща). З 1995 р. О. Д. Козачук працює в Палаці культури міста Луцька репетитором зразкового аматорського ансамблю «Волиняночка», а з 1998 року очолює колектив.

У 2007 році здобуває вищу освіту в Рівненському державному гуманітарному університеті за спеціальністю «хореографія».

У жовтні 2011 року його призначено керівником народного аматорського ансамблю танцю «Волинянка» за сумісництвом, основне місце роботи – викладач

Волинського державного училища культури і мистецтв імені І. Ф. Стравінського [3, с. 378].

Олегом Дмитровичем проведено велику роботу по формуванню репертуару як дитячого ансамблю «Волиняночка», так і нинішнього ансамблю танцю «Волинянка». Спільно з учасниками «Волинянки» він почав реалізовувати нову програму, щоб збагатити репертуар, підвищити майстерність самодіяльних артистів, які часто виступають на рівні професіоналів.

О. Д. Козачук особисто здійснив постановку танців «Перегоня», «Кружало», «Поліська полька», «Козацькі забави», «Гопак», «Колядники», «Джуринські витівки», «У дитячому крузі», «Вулиця», «Пам'ять», які привертають увагу глядачів і професіоналів-хореографів індивідуальним композиційно-пластичним рішенням, впровадженням виражальних засобів з винахідливим використанням народної хореографії Волині. Постановка вокально-хореографічної композиції «Фрагменти весілля Західного Полісся в танцях та забавах» на найпрестижнішому в Європі 50-му Міжнародному фестивалі-конкурсі фольклору «Тиждень культури Бескидської» у 2013 році отримала одну з шести нагород серед 48 колективів з усього світу, а в місті Ольштин (Польща) на Міжнародному фестивалі фольклору у 2013 році – перше місце за проведення театралізованих традиційних волинських забав.

Незмінний успіх супроводжував як «Волиняночку», так і «Волинянку» під час поїздок за кордон: їм аплодували більш ніж у 15 країнах світу. О. Д. Козачука як компетентного спеціаліста, балетмейстера і постановника запрошують до участі у роботі журі під час проведення обласних та Всеукраїнських конкурсів-фестивалів народної хореографії.

Його робота позначена постійним творчим пошуком та збагаченням репертуару ансамблю «Волинянка». Зустрічі з цим колективом завжди приносять глядачам сонячну радість від прийняття українського мистецтва. У 1993 році він нагороджений медаллю «За багаторічну плідну працю в галузі культури»

За вагомий особистий внесок у розвиток аматорського мистецтва, відродження і пропаганду національної культури. О. Д. Козачук неодноразово

був удостоєний відзнак Волинської обласної державної адміністрації та Луцької міської ради, у 2014 році став лауреатом творчої премії Луцького міського голови в галузі культури.

Він користується авторитетом та повагою серед учасників аматорських колективів Палацу культури, працівників культури і мистецтв міста Луцька та Волинської області. Викладача люблять шанують його студенти хореографічного відділу Волинського національного університету імені Лесі Українки.

1 грудня 2009 року Олегові Дмитровичу Козачуку було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України».

З 2011 року і дотепер, народний аматорський ансамбль танцю «Волинянка» очолює заслужений працівник культури України Олег Козачук – досвідчений, талановитий хореограф, за плечима якого 19 років роботи на посаді артиста балету Волинського академічного народного хору та 16 років роботи керівником зразкового аматорського ансамблю танцю «Волиняночка».

Репертуар колективу збагатився новими постановками – волинськими танцями «Перегоня», «Кружало», «Романівські витребеньки», «Комарики-дзюбрики», «Волинський вітальний», хореографічними композиціями «Вітре буйний», «Козацькі забави», «Вітерець», «Ой Весна, Весна – днем красна», «Засвіт встали козаченьки», «Колядники» та хореографічним дійством «Чи це було усе насправді, чи це наснилося мені», за мотивами драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня».

Вивчаючи фольклор, народні звичаї Волині та західного Полісся, запрошує до співпраці Ірину Снитюк, яка вивчає з дівочим складом ансамблю автентичний спів, притаманний саме нашому регіону. Колектив поповнюється колекцією автентичного вбрання Волині та західного Полісся. Керівником «Волинянки» вивчається танцювальний фольклор України, традиційні танці Волині та західного Полісся: «Краков'як», «Печоноє порося», «Карапет», «Падиспанець», «Капустка», «Ойра», «Очерет», «Молодичка», «Гречаники», «Яков» [4, с. 462].

Учасники колективу «Волинянка» у хореографічних постановках відтворюють національну специфіку та стильовий характер, демонструючи

елементи волинського танцювального фольклору. Повноцінно відчуті колорит української культури дозволяє національний костюм та інша побутова атрибутика, які колектив використовує під час концертних виступів.

Методика роботи з учасниками дорослого колективу побудована на внутрішньому емоційно-образному відтворенні лексики українського народного танцю. Для того щоб донести до глядача основний задум автора танцюристи мають передати образ та драматургію хореографічної постановки, яку задумав автор.

Особливості роботи хореографічного народного колективу включають в себе багато різних етапів підготовки. Визначається склад колективу, формується репертуар. Важливим елементом є організація роботи з вокалістами та музикантами, які супроводжують виступи танцювального ансамблю, систематичне відвідування репетицій, дотримання дисципліни та дружніх взаємовідносин в колективі. Це допомагає досягти успіху на сцені та зберегти дух командної роботи [2, с. 233].

Ансамбль «Волинянка» – один із найдавніших і найстабільніших колективів не тільки Волині, а й України. За роки існування став осередком народної культури та центром виховання молоді засобами українського національного мистецтва. Своєю творчою працею колектив ансамблю «Волинянка» робить вагомий внесок у відродження і збереження українських хореографічних традицій, об'єднує людей різних за професією та віком, закоханих у мистецтво танцю, котрі танцюють для створення позитивного іміджу нашого краю і в цілому держави. Зарубіжна преса не раз зазначала, що колектив високої хореографічної культури із своїм самобутнім творчим обличчям, гідно демонструє кращі зразки українського народного мистецтва. Кожен танок «Волинянки» – це лірика і гумор, грація і темперамент, вікові традиції та сучасність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козачук О. Д. Видатні майстри народно-сценічної хореографії Волині. *Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (с. Світязь Шацького району Волинської області, 16–18 червня 2023 року); Волинський національний університет імені Лесі Українки. Львів–Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 449–454.

2. Музичне мистецтво та хореографія як засоби формування національної самоідентичності у молодого покоління України. /співавт. Т. Царик, О. Козачук. *Інноваційна педагогіка*. Розділ: Теорія і методика виховання. Вип. 72. Одеса, 2024. С. 231–236.

3. Слава і гордість культури України. Випускники Волинського державного училища культури і мистецтв ім. І. Ф. Стравінського 1952—1997 рр. / автор. проекту, збирач. матеріалів А. П. Антонюк. Луцьк : Твердиня, 2017. 408 с.

4. Царик Т. М. Волинська школа народно-сценічного танцю на прикладі діяльності аматорських ансамблів танцю «Волинянка» та «Волиняночка». *Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (с. Світязь Шацького району Волинської області, 16–18 червня 2023 року); Волинський національний університет імені Лесі Українки. Львів–Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 460–463.

Коляда Юлія Анатоліївна,
викладач циклової комісії
методики музичної освіти та
вокально-хорової підготовки
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

Мельник Лариса Вікторівна,
викладач циклової комісії фортепіано
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

СЛОВОМ МОГУТНІМ І ГОРДИМ. ТЕТЯНА ЯКОВ'ЮК

Ось така я – темна, вічна
З покоління чужих світів...
Не дивися у серце магічно
Через призму людських чуттів!
Розтруюдиш мій гордий спокій,
Защемивши мене – як нерв.
Тільки з місяцем однобоким
Буду бачитись я тепер.
Ось така я - темна вічна –
В передгроззі нестерпних мук...
Не дивися у серце магічно –
Там зітхає небесний стук! [4]

Тетяна Яков'юк – Волинська поетеса, член національної спілки письменників України, мешканка Луцька. Народилася 10 квітня 1973 року в селі Окорськ, Локачівського району Волинської області [1].

Тетяна закінчила середню школу, згодом Волинський державний університет імені Лесі Українки. Кілька років була стипендіаткою видавництва «Смолоскип» у Києві. Працювала кореспондентом Луцької районної газети, згодом у Волинській бібліотеці для юнацтва, редактором видавництва Вежа при Волинському державному університеті імені Лесі Українки. Член літературно-мистецької студії «Зорі над Стиром». Брала участь у поетичних конкурсах та фестивалях, де займала призові місця.

Друкувалась в районних, обласних та республіканських виданнях.

У 1992 році вийшла перша збірка віршів та прози «Який же присмак доля має?» [2].

Друга збірка поезій видана у 1999 році має назву «Пришестя у світ» [2].

Третя книга авторки «Затемнення» побачила світ у 2003 році.

Четверта збірка Волинської поетеси побачила світ у 2005 році, має назву «Молитва». До неї ввійшли твори, які неможливо було видати до помаранчевої революції. Це вірші молитви, вірші роздуми, сповнені любові до ближніх, до України. Любов, тривога, прагнення віднайти істину, своє бачення майбутнього України – ось чим живе лірична героїня віршів і молиться «Словом могутнім і гордим» [3].

П'ята збірка 2006 року має назву «Це святіше навіть за любов...» У цій збірці поезій поетеса стверджує, що дружба - це одне із найсвятіших почуттів, дароване Богом не для кожного. Авторка по-філософськи переконує, що «рідніші – духом, а не кров'ю».

Маючи справжніх друзів, з якими може розділити все, навіть біль і сльозу, Тетяна Яков'юк ради них творить мудре слово, пише їм долю і вічність, вишиваючи в небі хрестик. І пише вона пером не простим а золотим [4].

Шоста збірка поезій «Катрени» видана у 2009 році. Для шостої книжки сучасної української поетеси з Волині характерні гранична щирість, високий больовий поріг, глибока філософське осмислення драматичних моментів Буття. У форму мініатюри чотири вірша авторці вдається вкласти об'ємний зміст, що спонукає читача до роздумів про найпотаємніше [5].

Дует «Простір музики» у складі київських музикантів-композиторів С. Мороза та І. Якубовського у 2011 році видали диск з піснями на її поезії. Диск вміщує в себе 12 пісень. Презентація диску з піснями відбулася у 2012 році у місті Луцьку, в будинку Просвіта.

Тим, кому я писала вірші
На деревах з вен і крові, -
Дарували мені усмішки,
Щоб творила я мудре слово.
Тим, кому я писала Долю,
Вишиваючи в небі хрестик, -
Дарувала дружбу й волю,
Щоб могла свою душу нести.
Тим, кому я писала Вічність,
По холодних, як смерть долонях, -
Зігрівали мій біль у січні,
Повертали мене з безодні.
Щоби диким, туманним вітром
Не зітхала в самотній туз,
Щоби знала, що є на світі
Незамінні найкращі друзі!
Щоб світанок чи день зустрівши,
Я щасливо всміхалась знову
Тим, кому я писала вірші
На деревах з вен і крові [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Яков'юк Т. Затемнення. Луцьк : Видавництво обласної друкарні, 2003. 174 с.
2. Яков'юк Т. Пришестя у світ. Луцьк : Надстир'я, 1999. 90 с.

3. Яков'юк Т. Молитва. Луцьк : Видавництво обласної друкарні, 2005.
46 с.
4. Яков'юк Т. Це святіше навіть за любов. Луцьк, 2006. 63 с.
5. Яков'юк Т. Катрени: поезії. Нововолинськ : ППФ «Мінотавр», 2009.
192 с.

Кобук Оксана Анатоліївна,

викладач циклової комісії

методики музичної освіти та

вокально-хорової підготовки

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

Смокович Тетяна Віталіївна,

викладач циклової комісії фортепіано

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

НЕДОСПІВАНА ПІСНЯ В'ЯЧЕСЛАВА ХУРСЕНКА

В'ячеслав Хурсенко – видатний український співак, композитор, автор та поет, чия творчість залишила значний слід в історії української музики. Його пісні зачіпають глибокі струни душі, відображаючи не лише переживання особистого характеру, але й важливі суспільні теми. Однією з найбільш цікавих тем у його творчості є так звані «недоспівані пісні» – композиції, які, на жаль, не були завершені або не отримали належного визнання у свій час.

Волинський митець – співак із особливим голосом та неповторним авторським почерком у піснях. Можна згадати лише одну з них – «Соколята», і не знайдеться людини, чиє б серце не зворушила ця музична історія. А подібних їй у В'ячеслава Хурсенка було багато, майже вдвічі більше, ніж нині представлено на п'яти випущених альбомах. Звісно, що пісні В'ячеслава Хурсенка люблять і пам'ятають меломани у віці 50+, коли його можна було почути наживо лише на фестивалях, по радіо, а ще – на аудіокасетах. Набагато

менше – на телебаченні, а в кіно – лише “за кадром”. Та і цього вистачало, аби почувши співака один раз – запам’ятати назавжди... Він народився 1 червня 1966 в Дніпропетровську, але його юнацькі роки й подальше життя минали на Волині, в Луцьку.

Маючи з дитинства абсолютний слух, В’ячеслав чудово грав на віолончелі, фортепіано та гітарі, а вже у 14 років почав писати власні пісні. Щоправда, соромився зізнатись у їхньому авторстві, і коли виконував, видав їх за маловідомі пісні популярного тоді співака Юрія Антонова. Якого, насправді, дуже вдало пародіював.

Коли настав час обирати життєвий шлях, В’ячеслав, вже маючи медичну освіту (він закінчив Ковельське медичне училище), вирішив для себе, що його життя буде пов’язано тільки з музикою! І перший крок у своїй, вже “професійній” кар’єрі, зробив у місцевій філармонії – у якості... вантажника. Час визнання для В’ячеслава Хурсенка настав на початку 90-х, коли він з’явився на естрадній сцені зі своїми піснями «Тато», «Моє село», «Сповідь», «Соколята», «Панує ніч», «Шалений час» та «На острові чекання». 1991-го В’ячеслав Хурсенко увійшов до числа переможців другого музичного фестивалю «Червона рута», а 92-го – фестивалю «Оберіг». 94-го його пісня «Соколята» на «Пісенному вернісажі» була названа «Найкращою піснею року». А у 98-ому Хурсенко отримав гран-прі «Пісенного вернісажу». Згодом упродовж кількох років його пісні ставали переможцями Міжнародного телефестивалю “Шлягер року”. Усі ці успіхи та перемоги дали співакові відоме ім’я і репутацію висококласного музиканта, проте – всеохоплюючої слави й популярності він не зажив. Можливо тому, що був занадто скромним і вимогливим до себе, більше любив писати і співати, аніж займатись само-піаром. А це, до речі, за нього робили його пісні, в більшості – автобіографічні. Так сталося і з його «магнум опус» – піснею «Соколята».

Недоспівана пісня В’ячеслава Хурсенка – це метафора незавершених думок, неусвідомлених хвилювань та почуттів, які не знайшли свого завершення або повного вираження в музиці. У піснях Хурсенка можна часто зустріти

мотиви боротьби, туги за недосяжним, відчуття недосконалості життя. Вони є справжніми «недоспіваними» не тільки в буквальному сенсі, а й через те, що теми, порушені в піснях, залишаються актуальними й до сьогодні.

Пісні, що можна віднести до цієї категорії, часто мали бути лише частинами великої концептуальної роботи. Наприклад, його твори, що не здобули популярності або були незавершеними через політичну цензуру чи інші обставини, виявляють невимовний біль і тугу за втраченим, за тим, що не було сказано або не було почуте. Часто ці композиції залишалися незавершеними або не виконувались через труднощі, які виникали в умовах радянської реальності, коли музика і слова повинні були відповідати ідеологічним вимогам.

Технічний аспект «недоспіваних» пісень Хурсенка часто включає незавершену структуру або мелодії, які не змогли знайти своє остаточне звучання через обставини. Це могли бути незавершені фрази, відсутність фінального приспіву або звукові рішення, що не дійшли до повного розвитку. Однак це не означало, що ці пісні були технічно поганими або малозначущими. Навпаки, саме в такій «недосконалості» розкривається справжня глибина творчості Хурсенка. Наприклад, у деяких випадках пісні починалися з сильних, емоційно заряджених інтонацій, але не мали чіткої кульмінації, залишаючи слухачу простір для власних рефлексій. Така форма створювала особливий емоційний вплив, який не можна було повністю зрозуміти без занурення в контекст часу та особистих переживань самого автора.

Ідея недоспіваності у широкому контексті – це також і образ невідомої частини великої історії, яку ще треба дописати. Вона відображає ті моменти в житті кожної людини, коли важко сказати остаточне слово або коли ціле покоління не змогло отримати визнання або висловити свою правду в повному обсязі. Ці пісні залишають відкриті питання, змушують слухачів думати і разом із автором шукати відповіді.

У контексті життя та творчості В'ячеслава Хурсенка недоспіваність – це також відображення особистої трагедії митця. Він не завжди мав можливість завершити те, що починав. Така «недоспіваність» стає елементом не тільки

особистої історії, але й історії країни, що переживала періоди політичних і культурних змін, цензури та складних соціальних умов.

Незважаючи на те, що багато пісень Хурсенка залишилися недосяжними для широкого слухача, його спадщина все одно живе в серцях тих, хто зміг почути й оцінити глибину його творчості. Він є символом митця, чия музика й слова надихали й продовжують надихати нові покоління.

Пісня В'ячеслава Хурсенка, в кінцевому підсумку, є не просто музичним твором, а й свідченням часу, в якому вона була створена. Вона відображає труднощі і не завжди завершеність творчого процесу, але водночас є визнанням того, що навіть незавершене може мати величезну емоційну цінність.

Отож, «Недоспівана пісня» В'ячеслава Хурсенка – це не просто музика, це емоції, переживання, які перевтілюються з покоління в покоління, продовжуючи звучати особливою унікальною мелодією в людських серцях. Це частина незавершеної історії, яка має свій вплив, надихає на роздуми й дає можливість кожному слухачеві дописати власну частинку цієї пісні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В'ячеслав Хурсенко. Світлої пам'яті. *Український інтерес*. URL: <https://uain.press/videos/v-yacheslav-hursenko-svitloyi-pam-yati-150729> (дата звернення: 02.04.2025).
2. В'ячеслав Хурсенко: пам'яті відомого волинянина. *Волинь24*. 08.09.2020. URL: <https://www.volyn24.com/news/159226-viacheslav-hursenko-pamiaty-vidomogo-volynianyna> (дата звернення: 02.04.2025).
3. В'ячеслав Хурченко – видатні волиняни. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SzHbJeXy1BM> (дата звернення: 25.03.2025).
4. В'ячеслав Хурченко – талановитий музикант і автор пісні «Скоролята». YouTube. URL: https://youtu.be/TVocHF_YvuQ?si=68CqDjhR9eqVbTb4 (дата звернення: 25.03.2025).

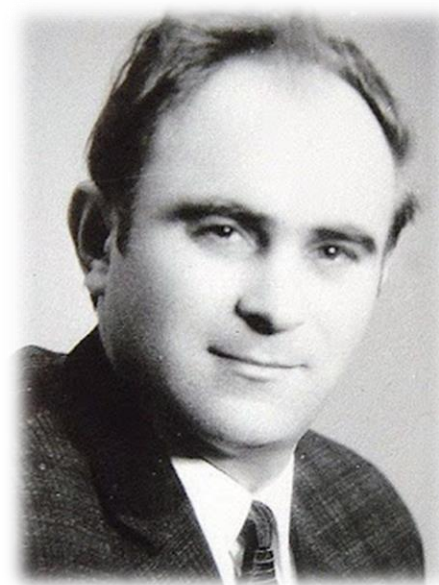

Шахрай Оксана Миколаївна,
Поліщук Олена Володимирівна,
викладачі циклової комісії фортепіано
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

ОЛЕКСАНДР БОГАЧУК. ПРИЧАЩАЙМОСЯ КРАСОЮ ЙОГО СЛОВА

Живе поет – і буде жити –
Допоки іншим він болить.

Олександр Богачук... Можливо не кожен із вас пам'ятає це ім'я, але у тому і є гра долі для поета-пісняра, що при популярності написаної ним пісні, він сам залишається «за кадром». Близько ста пісень на слова Олександра Богачука створили відомі композитори: Г. Майборода, А. Горчинський, В. Верменич, А. Пашкевич, Г. Мірецький, К. Домінчен, В. Кирейко, І. Сльота.

Першовитоки пісенної творчості поета міцно корінилися в його дитинстві. У родині Богачуків завжди панувала любов до української народної пісні, й саме це трепетне ставлення ще в ранні літа посіяло в душу вразливого Сашка зерна ліричного сприймання, які згодом заколошилися щедрою нивою, ім'я якій – поезія Олександра Богачука.

Народився поет 18 грудня 1933 року в селі Сокіл Рожищенського району на Волині в сім'ї коваля. Талант до слова та пісні почав проявлятися у нього ще в ранньому дитинстві. Сашко часто згадував свого дідуся, дуже любив його. Вдень дід працював у кузні, а ввечері брав до рук скрипку і вигравав різні

мелодії. Дуже багато часу проводив онук з дідусем, це, мабуть, і дало поштовх для розкриття його таланту, який був закладений у генетичному коді малого Олександра [5].

Після війни, закінчивши Луцьку середню школу робітничої молоді, вступив на історико-філологічний факультет Луцького інституту ім. Лесі Українки. Саме тут він починає виявляти свої літературні здібності та бере активну участь у літературному житті, починає публікувати свої вірші в обласних і республіканських періодичних виданнях. У 1958 році вийшла перша поетична збірка «Незабутнє», а вже через рік виходить і друга – «Вересневий грім».

Після закінчення інституту Олександр Богачук кілька років працював у районній і обласній газетах. Пізніше, будучи старшим редактором обласного управління у справах преси, письменник видає третю невеличку за обсягом, але вагому за змістом поетичну збірку під назвою «Ні».

У 1968 році вступає до Спілки письменників України. Багато пише, поповнює свій літературний доробок книгами «Вересневий грім», «Зелене руно», «Крик попелу», «На лісовому озері», «Стогін землі», «Цвіт роси», «Горно», «Прощай, Волинь».

Творчість письменника цього часу – це пристрасть, лірика, ніжність, розкутість, щирість і відвертість почуттів. Теми його поезії вічні і незмінні: рідна земля, любов, синівська вірність, повоєнні лихоліття, нескореність народу.

Писав поет і для дітей. У 2009 році за сприяння дружини О. Богачука була видана його книжка «Дідусева казка», яка в 2014 році отримала перемогу в обласному конкурсі «Краща книга Рівненщини» в номінації «Краще видання для дітей».

Після багатьох років праці у Луцьку йому пропонують роботу в Рівному, де у 1985 році він очолив Спілку письменників. Тут митець створив багато поетичних творів, тут минають останні роки його напруженої письменницької праці. Та навіть переселившись в іншу область, Олександр не забував про рідну

землю, його серце навіки залишилося на Волині. У 1988 році виходить його остання збірка – «Цвіт роси».

18 травня 1994 року Олександр Теофілович відійшов у засвіти. Похований у Луцьку.

У 2003 році його дружина Неоніла Богачук видала посмертну збірку віршів письменника «А час не жде».

Олександр Богачук усього себе віддавав роботі, співпрацював із молодим поколінням, давав йому поради, вирішував побутові проблеми. Поет був непоступливим у відстоюванні своїх життєвих інтересів. Він тісно співпрацював із композиторами та виконавцями. В Олександра було безліч друзів, і саме їм він віддавав свій дорогоцінний час, але як поет, і як людина, він ніколи про це не жалкував, все робив для блага інших, а не для себе. Він був дуже щедрою людиною, усіх вражала його доброзичливість, радість душі, інтелігентне вміння володіти собою.

Пані Неоніла згадує, як і наскільки її чоловік любив життя, любив все, що дихає: туман, росу. Він був людиною слова, все і завжди робив злагоджено. «Сашко боявся лицемірства, непорядності і фальші. А найбільше він боявся забуття, але, слава Богу, цього не сталося, він і надалі продовжує жити у своїх віршах» [5].

Олександр Теофілович був справді Людиною з великої літери і чудовим поетом. З-під його пера вилітали шедеври, а книги ніколи не залежувалися на полицях книгарень. Його твори завжди привертали увагу читацької аудиторії. Це була красива і чуйна людина з добрим серцем та дотепним гумором.

Олександр Теофілович залишив багату літературну спадщину з широким жанрово-тематичним діапазоном: вірші-роздуми, вірші-спогади, філософські мініатюри, вірші-реквієми, публіцистичні поезії, пісні-думи, ніжні ліричні акварелі, бризки-імпровізації, вірші-перестороги, гумористичні вірші, вірші-заповіти, поеми. Він є автором і двох п'єс («На заході сонце сходить», «Брат із шатра»), які з успіхом йшли на сцені Волинського музично-драматичного театру імені Т.Г. Шевченка [3].

Десятки мелодій на слова Олександра Богачука створили відомі композитори. Дякуючи особливості творчого почерку, де простота, в благородному поєднанні з прозорою глибиною, вабили композиторів різних поколінь, рівнів і рангів — від новобранців до вже класиків. Згадаймо хоча б пісні на його слова, з-поміж яких знаковими стали такі пісні, як «Димить туман», «Тихо падає цвіт», «Журавлі», «Моя родина — Україна», «Заспівай мені, мамо моя» та багато інших апробовані широким загалом виконавців.

Та мало хто знає, що й сам поет писав пісні. Він є автором не лише вірша, а й музики до пісні «Тиша навкруги», котру присвятив своїй першій дружині Люсі. Ця пісня стала своєрідною візитівкою тріо Мареничів.

А пісня «Серце скрипки» полюбила слухачам у виконанні нашого славетного Василя Зінкевича.

Народні хори і ансамблі мають в своєму репертуарі пісню на слова О. Богачука «Щедрик», музику до якої написав Іван Сльота.

Композитор Анатолій Горчинський пригадував, що коли був на львівському вокзалі, то побачив пару, яка посварилася прямо на пероні. Розгнівана дівчина жбурнула подаровані хлопцем квіти і їх нещадно топтали перехожі. «Був би я поетом, відразу ж би написав такого вірша – подумалось мені в той час. Але емоційно пережитий сюжет мучив мене досить довго. А ж поки випадково (тепер я знаю, що не випадково) не взяв у руки збірочку віршів невідомого мені волинського поета Олександра Богачука. Найцікавіше, що відразу відкрив книжечку на потрібній сторінці. Боже! Ніби написано на моє замовлення». Так народилася пісня «Троянди на пероні», що облетіла весь світ. Її визнано «Шлягером ХХ століття», а поета нагороджено дипломом на підтвердження всенародного визнання цієї пісні [3].

Пісні на вірші Олександра Богачука, хоч і написані ним ще у минулому столітті, але й досі захоплюють своєю народністю й живими почуттями. До прикладу сучасна інтерпретація пісні «Іду я росами» у виконанні Валерія Подолянина.

Олександр Теофілович Богачук – син Волині – і за велінням долі, і за творчими поривами. І тут, на своїй Волині, він був, є і буде. І буде його поезія така пісенна, проста і мудра, напоєна дивовижними барвами волинської природи, істинно синівською любов'ю до рідного краю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богачук Олександр Теофілович. Волинська обласна бібліотека. URL: <https://biblioteka.volyn.ua/богачук-олександр-теофілович/> (дата звернення: 05.04.2025).
2. Богачук Олександр Теофілович. *Українська музична енциклопедія онлайн*. URL: <https://ukrmusic.online/encyclopedia/bohachuk-oleksandr-teofilovych/> (дата звернення: 02.04.2025).
3. Богачук Олександр. *Естрада України*. URL: http://www.uaestrada.org/poeti_pisnjari/bohachuk-oleksandr (дата звернення: 02.04.2025).
4. Богачук О. А час не жде... Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2003. 364 с.
5. Богачук О. Цвіт роси: поезії. Київ: Молодь, 1988. 80 с.
6. Персональний сайт Олександра Богачука. URL: <http://bogachuk.net.ua/> (дата звернення: 02.04.2025).

Малашевська Ірина Володимирівна,
викладач циклової комісії
методики музичної освіти та
вокально-хорової підготовки
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

ОЛЕСЬ САНІН: МИТЕЦЬ, ЩО ОЖИВЛЯЄ ІСТОРІЮ

Олесь Санін – видатний український кінорежисер, сценарист, актор і музикант, скульптор. Цього року він став лауреатом Шевченківської премії в категорії - кіномистецтво за фільм «Довбуш». Його творчість є

яскравим прикладом того, як мистецтво може слугувати не лише розвагою, а й потужним засобом збереження історичної пам'яті, національної ідентичності та культурної спадщини. Його роботи зачіпають глибокі історичні теми, розкривають українську ментальність і водночас мають світове визнання.

Ранні роки та зв'язок із Волинню

Олесь Санін народився у місті Камінь-Каширський Волинської області. Волинська земля, зі своєю багатою історією, фольклором і природними краєвидами, вплинула на його світогляд і мистецький стиль. Ще в дитинстві він зацікавився музикою, зокрема грою на бандурі, що згодом відіграло важливу роль у його житті та творчості.

Як він сам про це розповідає: «Я народився у Камені-Каширському, а через кілька літ ми переїхали до Луцька, де я пішов до школи». Як відомо, Олесь

Санін в Луцьку ходив до одного садочка із **Сашком Положинським**. Навчався в 4-й школі, тепер гімназія №4 імені Модеста Левицького. Першу фахову освіту отримав у Луцькому училищі, де навчався на фотографа у викладачки Світлани Павлівни Бейчук. Саме там опанував техніку роботи з візуальним образом, відкривши для себе мову світла, композиції та настрою — ту мову, яка згодом стане його основним кінематографічним інструментом. У 70-х роках минулого століття у Луцьку працювала Народна аматорська кіностудія «Волинь». Це школа для фото- і кінолюбителів. Тож ще юні Олесь Санін і Сергій Михальчук починали робити свої перші кроки в кіномистецтві у цій студії. (У середині 80-х у кіностудію приїздив Іван Миколайчук з французькою режисеркою Еліані Сабате). Натхненником кіностудії «Волинь» та її директором понад 40 років був **Борис Ревенко** [11].

Зі слів режисера, в дитинстві він чимало часу проводив на Камінь-Каширщині, звідки родом його мама **Світлана Олександрівна Саніна** (в дівочтві Заїченко). Батько Олеся – **Геннадій** – луцький художник. Особливо Олесь любив довколишні ліси в околицях села Раків Ліс. На запитання про те, чи є у його творчості такі образи, що невідривно пов'язані з дитячими спогадами про Волинь, режисер розповів, що найбільшим розчарування його дитинства було те, що він побачив кіно і виставу «Лісова пісня». Він Мавку уявляв інакше. Мавки - це дівчата, які невінчаними були втоплені, які спереду гарні, а ззаду їх поїли риби... Таку історію він чув в дитинстві, а вона відрізняється від тієї романтичної, що в творі Лесі Українки.

Подальшу освіту Олесь Санін здобував у Київському державному інституті театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого, який закінчив у 1993 році як актор (майстерня Валентини Зимньої), а у 1998 – як режисер ігрового кіно (майстерня Леоніда Осики). Стажування в Голландії та США дозволили йому поєднати глибоке знання української традиції з сучасними світовими підходами у кіно.

Фільмографія та відродження національної пам'яті

Повнометражний дебют Олеся Саніна – фільм «Мамай» (2003) – став подією не лише в українському, а й у світовому кінематографі. Створений із мінімальним бюджетом, без спецефектів чи масових сцен, цей фільм одразу заявив про себе як глибоко авторське кіно, яке працює з національною міфологією на рівні символів, архетипів та емоцій.

У центрі фільму – історія козака-втікача і кримськотатарської жінки, що врятувала його від смерті. Цей сюжет перегукується з «Ромео і Джульєттою», з українськими думами, з кочовим епосом Сходу – водночас не будучи точним відтворенням жодної конкретної легенди. О. Санін створює власний міф узагальнення української історії через призму особистої долі, кохання, зради, свободи та втрати.

Фільм майже позбавлений діалогів. Візуальна мова стає головним інструментом оповіді: лінії горизонту, степові простори, тіні вогню, фольклорні співи. Саме так митець досягає поетичності, яка стала фірмовою ознакою його стилю. Головну роль зіграв актор Андрій Білоус, а сам режисер також виступив у фільмі як актор й навіть озвучив деякі фрагменти.

Фільм «Мамай» був номінований на премію «Оскар» від України у 2003 році. Хоча статуетку він не отримав, це була потужна заява про існування «іншого» українського кіно – глибокого, мовчазного, мислячого в категоріях вічності.

«Я хотів створити кіно-думу, українську притчу. Мені було важливо показати, що у нас є свої герої, свої легенди, і вони не менш сильні, ніж світові міфи», – зазначив Олесь Санін у розмові з журналістами після прем'єри [5].

Цей фільм – про Україну як землю, де зустрічаються Схід і Захід, як територію, що вбирає в себе конфлікти, історії, кров і любов, перетворюючи їх на тиху, але незнищенну силу [8].

Колись, доля звела майбутнього режисера з останнім лірником Волині, як він сам про це згадує: « - Ця тема зацікавила мене ще в старших класах. Я дізнався, що на Волині живе Іван Власюк, якого називали останнім лірником, і вирушив до нього в село. Коли я з ним познайомився, в Івана вже не було

музичного інструменту – його колісну ліру забрали в музей. Але він все ще продовжував грати, хоч і на баяні. І тоді я загорівся ідеєю зробити для нього нову ліру. Пізніше, коли вже навчався в Києві, знайшов майстерню, зібрав інструмент і знову вирушив до Власюка, але приїхав вже на його могилу ...»[4]. Саме любов до народної музики привела його до глибшого вивчення кобзарства, що пізніше знайшло відображення у його фільмах. Тому не дивно, що наступним значним проєктом став «Поводир» (2013) – історична драма, що зображує складну долю українських кобзарів під час радянських репресій. Фільм вразив не лише українського глядача, а й міжнародну аудиторію. Картина здобула численні нагороди та була висунута на премію «Оскар» від України, що є свідченням її високої художньої цінності.

«Кіно знімалося давніше, з 2007 року. А готовий фільм був у вересні 2013 року, прем'єра мала відбутись спочатку в листопаді, а пізніше в січні 2014 року. Тоді на вулицях вже була війна, і несподівано виявилось, що величезна кількість епізодів просто наче повторювала те, що ми бачили в новинах на телебаченні. Ми кіно знімали за документами, за історією, і ніхто не міг припустити, що ця історія повториться з такою достовірністю... Дехто навіть вважає, що головного негативного героя я назвав Володимиром, щоб показати «дулю» президенту «кабаєву» - розповів режисер Олег Санін [1].

Варто зазначити, що Волинь завжди була територією, де традиції кобзарства мали глибоке коріння. Саме тут співці передавали з покоління в покоління думи, балади та історичні пісні, які допомагали зберегти пам'ять про славне минуле. Санін, народившись у цьому культурному середовищі, проніс любов до музики через усе своє життя, що значно вплинуло на його кінематографічні роботи.

В історії Камінь-Каширщини теж є сторінка, що неабияк перегукується з фільмом «Поводир» і напівлегендою про знищення кобзарів та лірників після з'їзду в Харкові. Адже саме в тамтешньому селі Краснилівка у 30-тих роках минулого століття діяла школа-лірників, яка розташовувалася в хаті лірника

Каленика Деркача, там навчалоя 20 сліпців-кобзарів з Волині. А в 1939-му всі співці були репресовані.

«Як ви думаєте, якщо я знімав це кіно, то я знав, що робилося в ті роки у нас, на Волині? Я знаю про Івана Власюка. Я вивчав матеріал, перш ніж знімати фільм. Знаю історію цього краю. Але фільм я не знімав ні для Луцька, ні для Камінь-Каширська. А – і для Луцька, і для Камінь-Каширська. Мені важливо, щоб волинську історію побачили на екрані» [9].

Фільм «Поводир» став не лише кінематографічним твором, а й важливим історичним нагадуванням про трагедію українських кобзарів. Картина показує світ очима хлопчика-американця, що випадково опиняється у вирі драматичних подій, і кобзаря, який стає його наставником. Така форма оповіді дає можливість глядачеві відчувати атмосферу епохи та зрозуміти масштаби репресій.

Фільм «Поводир, або Квіти мають очі» (2014) став другим великим кінопроектом Олеса Саніна й, без перебільшення, найгучнішим українським фільмом початку 2010-х років. Це не просто художнє висловлення – це маніфест, глибока культурна й політична заява про право на історичну пам'ять, мову, гідність. «Поводир» став першим за роки незалежності фільмом, який зібрав понад 1 млн доларів у прокаті, був висунутий на «Оскар» від України, та отримав визнання у світі.

Останньою великою роботою Саніна став «Довбуш» (2023), який розповідає про легендарного карпатського опришка Олексу Довбуша. Ця стрічка стала найкасовішим українським фільмом 2023 року і отримала Шевченківську премію у 2025 році. Робота над фільмом розпочалася з 2018 року, і результат вражає: це масштабне кіно з історичною основою, що водночас є художнім переосмисленням боротьби українців за свободу. Для створення автентичної атмосфери знімальна група побудувала понад 20 локацій, включно з масштабною фортецею під Києвом. У деяких сценах було залучено до 500 осіб і 50 каскадерів одночасно. Над проектом працювало понад 3 000 людей, а для акторів пошили понад 1 000 історичних костюмів.

В прокаті «Довбуш» став найкасовішим українським ігровим фільмом 2023 року — він зібрав понад 50 мільйонів гривень, а кількість глядачів перевищила 355 тисяч.

Міжнародна дистрибуція: права на фільм продані більш ніж у 20 країн, зокрема до Німеччини, Литви, Латвії, Естонії, Чехії, Словаччини, Південної Кореї та інших. Це підкреслює міжнародну зацікавленість в українській історії та культурі.

Олесь Санін вкотре довів, що українське історичне кіно може бути не лише якісним і глибоким, а й успішним у прокаті. Через «Довбуша» він не просто розповідає історію, а оживляє національний міф, надаючи йому нового звучання в наш час.

Творчість Олесья Саніна — це не просто кіно, а спосіб осмислення минулого та проєкція його на сьогодення. Його роботи допомагають українцям краще розуміти свою історію, не забувати своїх героїв та формувати власну національну ідентичність.

Його внесок у розвиток українського кінематографа є неоціненним, адже він поєднує в собі глибокий зміст, естетичну довершеність та міжнародний рівень. Його стрічки — це не лише мистецтво, а й документ часу, що допомагає нам осмислити наше минуле і майбутнє.

Санін також активно займається продюсерською діяльністю та підтримує молодих українських кіномитців. Він є частиною руху за незалежне національне кіно, яке має потужний потенціал для розвитку.

Таким чином, Олесь Санін — один із найважливіших сучасних українських кінорежисерів, чия творчість формує світогляд нових поколінь. Він довів, що українське кіно може бути конкурентоспроможним, глибоким і таким, що впливає на глядачів усього світу.

Олесь Санін — це не просто режисер, сценарист чи актор. Це митець, який відчуває пульс української історії й здатен передати його сучасному глядачеві в найглибшій, емоційній формі. У його фільмах минуле оживає не як набір фактів, а як жива тканина людських доль, боротьби, пристрасті й незламного духу.

Він створює не лише кіно – він будує культурні мости між поколіннями, повертає гідність національним героям, дає голос тим, кого намагались забути. Завдяки таким митцям, як Санін, історія стає не сухим параграфом, а живим дзеркалом національної свідомості.

Через поєднання глибокої любові до України, майстерного володіння мовою кінематографа й особистого переживання культури та традицій – Олесь Санін справді є митцем, що оживляє історію. І цим він творить майбутнє.

Його робота над історичними темами є особливо цінною в часи боротьби України за свою незалежність і міжнародне визнання. Саме завдяки митцям таким, як Олесь Санін, ми можемо гідно представляти українську культуру на світовій арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борис С. Олесь Санін: «Мій промоутер каже: "Що ти переживаєш? Американський президент тебе рекламує щодня!"». *Розмова*. 06.11.2014. URL: <https://rozmova.wordpress.com/2014/11/11/oles-sanin-2/> (дата звернення: 02.04.2025).
2. Виготовлення музичних інструментів. [Відео]. YouTube. URL: <https://youtu.be/UXykhqh8rzk?t=39> (дата звернення: 02.04.2025).
3. Грає на колісній лірі, співає кант 17 ст. [Відео]. YouTube. URL: <https://youtu.be/Хуk6UbzFNРс> (дата звернення: 02.05.2025).
4. Давидова А. Кореспондент: Інтерв'ю з режисером «Поводиря». *Кореспондент.net*. 13.11.2014. URL: <https://ua.korrespondent.net/showbiz/culture/3443294-korrespondent-intervui-z-rezhysерom-povodyria> (дата звернення: 02.04.2025).
5. Десятерик Д. «Мамай», або повернення української притчі. *День*. 28.03.2003. URL: <https://day.kyiv.ua/article/panorama-dnya/mamay-abo-povernennya-ukrayinskoji-prytchi> (дата звернення: 02.04.2025).

6. Довбуш – офіційний трейлер. [Відео]. YouTube. URL: <https://youtu.be/Sm4iZd-31XQ> (дата звернення: 02.04.2025).
7. Кіностудія «Волинь». [Відео]. YouTube. URL: <https://youtu.be/iYl8Fphkrzg?t=66> (дата звернення: 02.04.2025).
8. Копиленко М. Історія успіху – український художній фільм номіновано на «Оскара». *Deutsche Welle*. 08.11.2003. URL: <https://www.dw.com/uk/історія-успіху-український-художній-фільм-номіновано-на-оскара/a-2480155> (дата звернення: 02.04.2025).
9. Лівіцька О. Про волинські сліди у фільмі «Поводир». *Волинська газета*. 2015. URL: <https://vln.media/pro-volynski-slidy-u-filmi-povodyr/> (дата звернення: 02.05.2025).
10. Олесь Санін: зруйнований Мошун, знищений Київський кобзарський цех. [Відео]. YouTube. URL: <https://youtu.be/CvpWOtWTIwo> (дата звернення: 02.04.2025).
11. Яцечко-Блаженко Т. Олесь Санін – кінорежисер із Волині. *Хроніки Любарта*. 01.08.2017. URL: <https://www.hroniky.com/news/view/8944-oles-sanin-kinorezhysler-iz-volyni> (дата звернення: 02.04.2025).

Степанюк Ігор Віталійович,

кандидат мистецтвознавства,

старший викладач кафедри музичного мистецтва,

викладач хореографічних дисциплін

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

Степанюк Дар'я Олексіївна,

педагог-хореограф народного

художнього колективу ансамблю народного танцю «Радість»

КЗ «Палац учнівської молоді Луцької міської ради»

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ ВІКТОРА ШУГАЛОВА В КОНТЕКСТІ НАРОДНО-СЦЕНІЧНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ ВОЛИНИ

Шугалов Віктор Миколайович народився 24 квітня 1955 року у селі Мальоване Млинівського району, Рівненської області, але все життя прожив у Луцьку, тут закінчив ЗЗСО №7, вступив на відділ хореографії Луцького училища культури і тут розпочав свою трудову діяльність у 1976 році, як керівник гуртка народного танцю у палаці піонерів.

Любов до танцю з'явилась у нього ще у п'ятому класі коли друг завів якомсь на заняття в ансамблі яким керував Ілля Михайлович Богданець, заслужений працівник культури і талановитий педагог. Хлопця зацікавив народний танець, особливо на нього справило враження виконання трюків, які демонстрували на сцені юні артисти [3]. «Ми танцювали народні танці, мені вони дуже подобались. Бо от ще раніше ходив в музичну школу, то мені там щось не пішло, не змогла прищепити

вчителька прихильність до баяна, а підхід Іллі Михайловича був інакший, навіть навчаючись в училищі я приходив до нього танцювати. Він заснував, ще інші колективи – при будинку офіцерів, «Волинянку», і взагалі мав багато учнів. Ну і власне Ілля Михайлович визначив мій подальший шлях» [3].

У 1970 році Шугалов В. М. стає студентом Луцького культосвітнього училища. Віктор Миколайович з приємністю згадує роки навчання в училищі, а особливо викладачів, які мали вплив на нього, як молодого хореографа. «Я вдячний своїм вчителям, які мене навчали і допомогли стати фахівцем хореографічної справи» [1, с. 392]. Згадуючи своїх викладачів в училищі хореограф говорить: «Прекрасні у нас були викладачі. Почну з класичного танцю — Олександр Шендельман, прекрасний викладач класики, колишній артист Ленінградського театру та Євгенія Сиротинська, звичайно Ілля Богданець – народний танець, Олександр Лукін, Неля і Віктор Чебліни. Поряд з досвідченими педагогами в той час починали свою викладацьку діяльність В'ячеслав Луцаков, Федір Бондарук, Олександр Жарков. Вони були молоді, нове покоління та формація, інша течія. Старші викладачі давали фундамент, а молоді – енергію...» [4].

Окремий період життя Шугалова В. М. пов'язаний з ансамблем народного танцю «Волинянка» Луцького будинку культури, коли він був його учасником. На той час в ансамблі було дуже цікаво, було дуже багато людей. Народний танець об'єднував людей різного віку і різних професій. Репетиції були 4 рази на тиждень по 3-4 години. «Ми мали репетиції навіть у неділю, ми цим горіли...» [4]. Керівником ансамблю на той час був Едуард Шихман.

Після закінчення училища Віктор Миколайович був призваний на військову службу у війська стратегічного значення в м. Лебедин, а потім в м. Глухів Сумської області. Проходячи службу хореограф дуже хотів потрапити в ансамбль ракетних військ, щоб не втрачати навички та вміння набуті в училищі і навіть писав рапорт про переведення, але так не склалось.

«Вже будучи в Глухові, мене викликав начальник будинку офіцерів і спитав чи я б міг створити хореографічний колектив з військовослужбовців...»

[4]. Новостворений колектив виступав перед військовими та жителями міста Глухів [1, с. 393].

Після служби в армії Віктор Шугалов мріяв стати професійним артистом і поїхав до Житомирської філармонії в ансамбль пісні і танцю «Льонок», колектив в той час був на гастролях, а поки вирішувалось працевлаштування його запросили в палац піонерів Луцька займатись з дітьми на час хвороби основного керівника ансамблю народного танцю, а згодом умовили піти на заміну в гурток бального танцю оскільки керівник пішла в декретну відпустку. Вже почали кликати з Житомира, але він так звик до юних танцюристів та й дирекція палацу просила залишитись, що не міг кинути їх і зостався і як виявилось на все життя [3].

Як згадує Віктор Шугалов: «Коли, ще я займався бальними танцями, то проводив п'ять чи шість років хореографічні конкурси. Кожна школа на той час повинна була мати молодшу, середню і старші групи як бальних так, і народних танців. Ми проводили змагання у спортивній школі по 2-3 дні. Команда зараховувалась тоді, як виставляла вісім пар у молодшій та середніх групах, а танцювали переважно: «Гуцулочку», «Фігурний вальс», «Веселу хвилинку», «Український бальний», «Каблучки», що наближені до рідних мотивів. Школи на ці заняття виділяли години і працювали на дуже високому рівні» [4]. Пізніше хореограф перейшов тільки в ансамбль народного танцю і разом з ним перейшов основний склад учасників бального колективу.

З 1978 року Віктор Миколайович обіймає посаду балетмейстера ансамблю «Радість», його називають майстром своєї справи, професіоналом із великим досвідом роботи маючи солідну теоретичну базу, глибокі знання у сфері хореографії і фольклору, всю ініціативу та енергію спрямовує на виховання у молоді естетичного смаку до мистецтва. У його творчому доробку чимало цікавих хореографічних композицій, картинок, мініатюр. Особливу популярними серед глядачів стали створені ним танці «Полька-полісянка», «Парубоцькі забави», «Тропотянка», «Волинський край» та інші [3].

Ансамбль народного танцю «Радість», якому він віддає свої сили і натхнення, неодноразово ставав лауреатом міжнародних та всеукраїнських фестивалів, конкурсів, виступав із концертами у столиці та інших містах України, а також у дитячих центрах «Артек» та «Молода гвардія». У 2010 та 2017 роках колектив займав I місце у Всеукраїнському фестивалі-конкурсі народної хореографії імені Павла Вірського та I місце у Міжнародному фестивалі дитячої творчості «Всі ми діти твої Україно», у 2011 році колектив зайняв I місце на Всеукраїнському фестивалі конкурсі хореографічного мистецтва «Толока» (м. Харків). Високий рівень підготовки вихованців Віктора Миколайовича дозволяє ансамблю демонструвати своє мистецтво за кордоном, зокрема, в Польщі, Болгарії, Чехії, Румунії, Словаччині, Німеччині, Голландії, Литві, Естонії, Італії та багатьох інших країнах [3].

Школу Віктора Миколайовича пройшли сотні вихованців. Є діти які навчаються в ансамблі з 4-5 років аж до 11 класу та, ще продовжують відвідувати ансамбль будучи на перших курсах університетів. А є такі що позаймались до 9-10 класу і змушені десь виїжджати, особливо в теперішній час, в час повномасштабної війни, а є вже і випускники, що приводять своїх дітей вчитись танцювати [3].

Стосовно постановок, Віктор Миколайович старається насамперед зберегти спадщину Іллі Богданця. Вони разом з колишнім художнім керівником – Галиною Соколовою, ведуть відлік часу з 1954 року, коли він прийшов у палац піонерів і заснував колектив. Вони – учні Богданця, й тому всі його постановки для них дорогі, це навчальний матеріал на якому навчають дітей [3]. За 70 років існування колективу створено понад 250 різноманітних танців, хореографічних композицій, сюїт, картинок, щороку репертуар збагачується новими постановками [2, с. 103].

Проте в даний час хореограф занепокоєний тим, що в педагогічній практиці існує така тенденція, коли хореографи дитячих колективів, намагаючись «прикрасити, урізноманітнити, ускладнити» концертний репертуар, використовують різні прийоми. Як правило, це – складна «не дитяча»

драматургія або занадто перевантажена «трюкова» танцювальна композиція. Таким чином, стираються межі між дитячим, легким, безпосереднім, несучим відчуття свята і дорослим, серйозним, драматичним. Це веде до протиріч між теорією і практикою хореографічного мистецтва [4].

Сьогодні в концертній програмі ансамблю «Радість» є українські танці різних регіонів і танці народів світу. Саме концертний репертуар, може розповісти про історію колективу, так як визначає всю його діяльність. Репертуар повинен прищеплювати учасникам колективу любов і повагу до танцювального мистецтва своєї Батьківщини і до танцювальної культури інших народів [4].

«Раніше було простіше бо давали кошти на костюми, було фінансування, а зараз усе робиться, скажемо чесно за кошти батьків. У наших номерах виступає по 100-120 дітей і їх усіх треба вдягнути та взути. Якщо колись «штовхали в спину»: «Нате шийте, робіть постановки», то нині складно бо нема фінансів» [3]. Окрім того в ансамблі треба підготувати близько 350 дітей, при ансамблі функціонує школа хореографії, де малі дітки паралельно вчать англійську мову, малювання та основи ритміки та хореографії [2, с. 103].

Цікавою є історія «хрещення» ансамблю. Спочатку, ще у старому приміщенні палацу піонерів на вулиці Богдана Хмельницького танцювальний колектив назви не мав. Вирішили зробити опитування дітей, а як зібрали пропозиції, найчастіше у записах фігурувало слово «радість» – напевне, саме так почувалися танцюристи і на заняттях, і під час виступів [3].

Пам'ятним було спорудження нового приміщення палацу на вулиці Шопена: педагоги самі ходили на місце будівництва, вибирали кабінети, вказували, що і як потрібно зробити, домагались розширити сцену, причому, щоб зняти одну цеглину, треба було купу паперів написати. У підсумку постало два корпуси, а на третій, що мав стояти на місці двох старих польських особняків де і мали розміститись спортзал, басейн, душові та балетний клас грошей не вистачило, позаяк влада змінилась і за продовження будови вже не йшлося.

Довелось потіснитися, підбирати устаткування, пристосовуватись до умов які вже є [3].

Що частіше учасники колективу виступають перед дітьми, показують їм народне мистецтво, то більше є поповнення до ансамблю, так звана профорієнтація. Не всі хто приходить в ансамбль витримує фізичне навантаження і розклад занять, але все ж танці пробуджують у серцях дітей любов до прекрасного, більшість залишається танцювати в ансамблі до студентських років і поповнюють місцеві колективи. До речі до певного періоду в народному ансамблі танці «Волинянка», Заслуженому ансамблі пісні і танцю України «Колос», Волинському державному народному академічному хорі балетні групи складались на 60-80% з випускників радості та вихованців Віктора Миколайовича зокрема [3].

Результативну роботу педагога з пропаганди та популяризації дитячого хореографічного мистецтва відзначено грамотами міського та обласного управління освіти, МОН України. Віктор Шугалов є переможцем обласного конкурсу «Керівник гуртка – 99», делегат II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти України, нагороджений значком «Відмінник народної освіти», у 2005-2007 роках – лауреат іменної премії міської міського голови. У 2006 році отримав почесне звання «Заслужений працівник освіти України» [3].

Ідеї педагогу підказує сам час, на хвилі відродження України треба було поставити «Гопак», щось вдається підмітити у колег із провідних українських колективів. Щось підказують народні традиції, як от було введено в хореографічну композицію «Український привітальний» ліричну частинку з виносом хліба. А переважно досі використовується багатий багаж Іллі Михайловича Богданця та хороших викладачів училища культури [3].

Вихованці Віктора Миколайовича стали професійними хореографами, керівниками хореографічних колективів, артистами балету, працівниками культурно-освітньої сфери, викладачами Волинського національного університету імені Лесі Українки, коледжу культури і мистецтв імені Ігоря Стравінського, закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради, працюють поряд з ним в ансамблі «Радість», продовжуючи справу свого наставника [4].

Хоча ніколи метою Шугалова В. М. не було, щоб всі його учні стали хореографами, але якщо дитина виявляє бажання, батьки зацікавлені він обов'язково допомагає, направляє та готує [4].

Також багато випускників педагога знайшли себе і в інших сферах і стали лікарями, вченими, викладачами, бізнесменами і просто порядними людьми. Багато випускників стали на захист України, хтось пішов добровольцем, хтось був кадровим офіцером. Його випускники служать в лавах ЗСУ, НГУ, СБУ, Національної поліції, МНС [4].

Відродження духовності, виховання національної самосвідомості – головна мета педагога, який намагається за допомогою хореографічного мистецтва відірвати теперішню молодь від вулиці та телефону. Він старається не просто вчити дітей танцювати, а засобами хореографічного мистецтва знайомити їх з історією та традиціями нашого народу, через поїздки, фестивалі, конкурси, табори, організацію дозвілля формує у своїх вихованців уміння дружити і дорожити дружбою, а також прагне виховати достойних людей нашої країни [4].

На запитання: «Чи не жалієте ви, що обрали фах хореографа і присвятили все своє життя дітям?», Віктор Миколайович відповів: «Ні, не жалію. Я просто продовжую роботу свого вчителя, бо завжди хотів бути, як Ілля Михайлович Богданець. Кликали мене в інші колективи, але як я дітей покину? Це вже на все життя...» [4].

Перспективи подальших наукових досліджень полягають у вивченні педагогічної діяльності Віктора Шугалова та його внеску в розвиток хореографічної освіти та культури Волині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонюк А. П. Слава і гордість культури України: Випускники Волинського державного училища культури і мистецтв ім. І. Ф. Стравінського 1952–1997 рр. Луцьк, 2017. 408 с.
2. Степанюк І. В. Початкова хореографічна освіта Волині як джерело розвитку професійного хореографічного мистецтва. *Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту імені Володимира Гнатюка. Серія мистецтвознавство*. 2017. № 1 (вип. 36). С. 100–107.
3. Харів О. Я продовжую роботу свого вчителя. *Луцький замок*. 2012. 16 серпня.
4. Шугалов В. М. Інтерв'ю з В. Шугаловим. Особистий архів І. Степанюка. Луцьк, 2025. 4 квітня.

Бабій Олена Василівна,
викладач хорового диригування
циклової комісії методики музичного виховання
та вокально-хорової підготовки
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

СТЕПАН КРИВЕНЬКИЙ: ГОЛОС ВОЛИНИ В МУЗИЧНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

Степан Кривенький – волинський музикант, поет, композитор із села Вільхівка на Горохівщині, заслужений працівник культури України, Почесний громадянин Волині, засновник і керівник народного аматорського хору «Хлібодар» [2].

Творчість Степана Кривенького стала визначним явищем в музиці волинського краю, оскільки він майстерно поєднав народні мотиви з академічними традиціями музичного мовлення, значно збагативши національну культурну спадщину. Його творчий доробок охоплює пісні, хорові твори та ансамблеву музику. Однак саме через пісні творчість композитора набула найбільшої популярності. Вони стали символами української пісенної культури, адже вирізняються емоційною глибиною, образністю, а також яскраво вираженою національною специфікою, що дозволяло слухачу переживати почуття єдності з рідною землею. У музичному надбанні – близько 60 пісень, які композитор щедро дарував багатьом фольклорним колективам, тож сьогодні, нажаль, не всіх їх можна віднайти [3].

Проте, ми й досі часто чуємо: «Ясени», «Журавлі», «Волинь моя», «Калина», «Молюсь до тебе, краю мій», «А солов'ї співають про Україну», «Чого ти хочеш, Україно?», «Вишиванка».

Особливу увагу він приділяв Волині – рідному краю. Волинь, з її багатою історією, народними звичаями та пісennими традиціями, стала не тільки джерелом натхнення, а й основою для формування композиторського стилю Кривенького. Саме тут він здобув перші уявлення про музику, яка згодом стала частиною його творчості. Загалом, Волинь стала для Степана Кривенького не лише джерелом музичних образів, а й важливим чинником у формуванні його унікального композиторського почерку. Емоції, мотиви та сюжетні лінії для пісень народжувалися з глибокого духовного зв'язку з рідною землею.

Відомо, що Степан Кривенький особливу увагу приділяв хоровому виконанню, що дозволяло йому найкраще відобразити багатство українських пісennих традицій. Особливості локального фольклору – зокрема мелодичне розмаїття та специфіка ритмічних структур, знайшли відображення в композиціях, які часто сприймалися як народні пісні, оброблені для хору або камерних ансамблів. Кривенький майстерно інтегрував елементи народного мелосу, ритму і гармонії в контекст академічної музики, створюючи вишукані твори, що одночасно зберігали народну автентичність і відповідали вимогам класичної музичної традиції.

Чималий колектив хору «Хлібодар» розумів керівника з одного погляду, з напівжесту, з напівноти. Таке взаєморозуміння, творча співзвучність і духовна гармонія між диригентом і виконавцями сприяли зростанню авторитету митця та визнанню його творчості. Степан Кривенький керував не лише хором Будинку культури села Вільхівка, але й активно сприяв розвитку народної художньої самодіяльності: допомагав у роботі аматорських фольклорних колективів Горохівського районного будинку культури як співак, диригент і акомпаніатор. Створив чоловічий квартет у складі відомого художника-іконописця Олександра Корецького, Миколи Лукашевича, Ярослава Ємчика і самого Степана Кривенького [3].

Не можна оминати й педагогічну діяльність Степана Кривенького. Як учитель музики в селах Вільхівка та Звиняче, він умів об'єднувати дітей та молодь навколо мистецтва. Так про нього згадує одна з учениць: «Я завжди згадую Степана Кривенького як людину, яка не тільки навчала нас музиці, але й надихала на глибше розуміння її важливості в нашому житті. Уроки музики з ним були особливими. Він вмів поєднати строгість музичних теорій із живим, справжнім захопленням творчістю. Пам'ятаю, як, розповідаючи про українські народні пісні, він умів передати не тільки технічні деталі, а й душу кожного твору, його емоційне забарвлення. Він не просто викладав матеріал – він жив ним, втілюючи любов до музики, яку відчував усім своїм єством. Його уроки завжди супроводжувалися розповідями про Волинь, її природну красу та народні традиції, які він так глибоко шанував і втілював у своїх творах. Степан Кривенький був не тільки нашим учителем, але й наставником, який вчив нас не боятися виражати себе через музику».

Степан Кривенький часто використовував народні мелодії в своїх творах, адаптуючи їх для хорових та вокальних композицій. У його піснях можна часто почути характерні для народної пісні інтервали, ладові структури та мелодійні варіації, які відображають українські пісенні традиції. Водночас композитор додавав елементи класичної гармонії та контрапункту, що надавали його творам витонченості та чіткої структурованості. Крім того, Кривенький майстерно інтегрував народну ритміку, використовуючи її для створення музичних образів, що яскраво передавали настрій та характер кожного твору.

Таким чином, Степан Кривенький досяг майстерного поєднання народних мотивів з академічними традиціями, створюючи унікальний музичний стиль, який не лише зберігав народну спадщину, а й піднімав її на новий рівень, роблячи доступною для ширшої аудиторії та сприяючи розвитку української музичної культури.

Однією з знакових робіт Степана Кривенького є пісня «Волинь моя», написана в 1977 році. Вона стала не лише культурним символом регіону, але й важливим елементом національної ідентичності. Пісня поєднує в собі локальні

особливості волинської культури та ширший контекст української музичної традиції. Цей твір є виразом любові композитора до рідної землі, його прагнення показати не лише пейзажі Волині, а й душу її народу через музику. У пісні звучать мотиви, що відтворюють атмосферу волинського краю, зокрема через використання специфічних інтонацій, характерних для народних пісень.

Актуальність дослідження цієї пісні зумовлена не лише її музичною значущістю, а й здатністю актуалізувати питання національної ідентичності в умовах сучасної України. Історія створення «Волинь моя» пов'язана з глибоким зв'язком композитора з рідним краєм. Пісня поєднує елементи народної пісні, що робить її водночас легкою для сприйняття та глибокою за змістом. Мелодія твору є пивною, спокійною, нагадуючи повільний народний танок чи обрядову пісню. Мелодичні лінії підкреслюють лірико-ліричний зміст тексту, створюючи атмосферу тепла та єдності. Це дозволяє слухачу переживати відчуття спокою та гармонії з навколишнім світом, що є важливим аспектом ідеї «рідної землі». Пісня стала народною ще за життя композитора.

Донька композитора, Леся Влашинець, згадує, що пісня вперше була виконана вдома. Батько грав на баяні, Леся – на скрипці, мама підспівувала. За її словами: «Сьогодні «Волинь моя» звучить такою, як народилася. Хтось пробував підправити слова, обласні музикознавці казали, що пісня надто схожа на вальс. Але на будь-які зміни в тексті і нотах тато відповідав категоричною відмовою, хоч завжди прислуховувався до зауважень».

Текст пісні – це ліричний монолог, сповнений образів природи, емоційної глибини і подяки до рідної землі. Символічне значення пісні полягає у здатності передавати духовну єдність людини і природи, національну приналежність через музику та слово. «Волинь моя» стала символом Волині як культурного простору України, її історії та традицій, своєрідним гімном Волині, її емоційною та духовною ідентичністю, а Степан Кривенький – композитором, який через свою музику передав душу цього краю.

Завдяки популяризації цієї пісні у середині ХХ століття Волинь стала більш знаною в культурному контексті України. Пісня стала невід'ємною

частиною творчих заходів, її виконання на концертах сприяло розвитку інтересу до Волинської землі та її традицій. Вона здобула широку популярність не лише в Україні, але й за її межами, ставши частиною української культурної спадщини. Пісні Кривенького «Волинь моя», «Ясени» і «Вишиванка» стали відомі ще в 80-х роках минулого століття, зокрема в Канаді, де навіть вийшла платівка з ними. Зараз «Волинь моя» звучить на концертах і масових заходах в Україні і за кордоном. А також – на футболі. У 1989 році, коли луцька «Волинь» фактично стала чемпіоном України, пісню почали транслювати перед кожним домашнім матчем. Ця традиція зберігається і сьогодні, і «Волинь моя» фактично стала неофіційним гімном футбольного клубу «Волинь». І після кожної перемоги вболівальники на радіощах співають знайомі рядки.

Степан Кривенький, завдяки своїй глибокій прив'язаності до Волині, став важливою постаттю в українській музичній культурі і своєрідним «голосом Волині». Дослідження його мелодійної та гармонійної мови може відкрити нові шляхи для розуміння української музичної традиції та її трансформації в контексті ХХ століття. Його пісні, мов птахи, розлетілися по рідній землі, продовжуючи його життя, яке могло подарувати ще не одну пісню на землі оновленої України, яку так любив митець.

У 2001 році на Волині було запроваджено обласну мистецьку премію імені Степана Кривенького, яка щороку вручається кращим вокально-хоровим колективам, композиторам і аматорам за значний внесок у розвиток аматорського мистецтва. Першим премії удостоївся хор «Хлібодар».

6 квітня Степану Кривенькому виповнилося б 84 роки. Кожного року на Волині розквітає весна, а на її вроду зі святих Небес дивиться душа, що не знала для себе краю милішого і дорожчого.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кривенький С. Волинь моя. Пісні для народного хору, вокального ансамблю та солоспіву. Луцьк : Надстир'я, 1999. 64 с.

2. Суспільне. Медіатека. URL: <https://mediateka.suspilne.media/media/1573> (дата звернення: 04.04.2025).
3. «Район. Горохів». URL: <https://gorohiv.rayon.in.ua/topics/382834-vin-stvoriv-gimn-volini> (дата звернення: 05.04.2025).
4. Календар знаменних і пам'ятних дат Волині на 2016 рік. Упр. культури Волин. ОДА; Волин. краєзн. музей; Волин. ДОУНБ ім. Олени Пчілки; ред.-упоряд. : Є. І. Ковальчук, А. А. Понагайба. Луцьк : Терези, 2015. 366 с.

Жорняк Богдана Євгеніївна,

кандидат педагогічних наук,

завідувачка кафедри

музичного мистецтва

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

Ткачук Світлана Михайлівна,

викладачка кафедри музичного мистецтва

КЗВО «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

ГАЛИНА ВАСІНА:

«НАЙГОЛОВНІША ТЕМА У МОЇЙ ТВОРЧОСТІ – ЛЮБОВ ДО ЖИТТЯ»

Музика є невід’ємною частиною культурної спадщини будь-якої нації. Вона відображає духовні цінності, традиції та історію народу. Однією з тих, хто присвятив своє життя збереженню та розвитку української музичної культури, є Галина Вікторівна Васіна – талановита композиторка та педагогиня, чия творчість є яскравим прикладом відданості мистецтву.

Близько 50 років Галина Вікторівна Васіна займається педагогічною діяльністю, хоча могла б стати професійною спортсменкою, адже в юності вона серйозно займалася фехтуванням, досягнувши значних успіхів на національному рівні. Тоді доля поставила перед нею нелегке завдання – зробити вибір між музикою та спортом. Любов до музики перемогла, і Галина вирішила присвятити їй усе своє життя.

Після закінчення музичної школи, музичного училища та педагогічного інституту, Галина Васіна розпочала свою педагогічну кар’єру: понад 20 років

працювала в Луцькому ліцеї № 3, згодом – в гімназії № 18, де викладала музику та передавала свої знання і любов до мистецтва молодому поколінню.

Творчий доробок Галини Вікторівни Васіної налічує 23 музичні збірки, які включають пісні, написані на слова волинських поетів. Композиторка активно співпрацює із Марією Пишук, Наталкою Бугай, Лукією Василевською, Миколаєм Шостаком, Павлом Покотило, Ніною Шугніло, Лідією Засадко та іншими талановитими митцями волинського краю.

«Переливи терцій», «Сплетемо віночок із веселих співаночок», «Заграй мені на струменях дощу», «Знайдіть у серці іскорку добра», «Я запрошую вас на Волинь», «Лине пісня українська», «Моїм маленьким друзям» – у цих та інших збірках із такими поетичними назвами поціновувачі музичного мистецтва знайдуть пісні для солістів, дуетів, тріо, вокальних ансамблів, шкільних хорів і навіть для найменшеньких діточок із дитячого садочка.

Не тільки Волинь співає пісні талановитої композиторки, а й уся Україна, адже у підручнику з мистецтва для 6 класу Нової Української школи Л. Аристової можна знайти пісню «Щедрувальна» Галини Васіної на вірші Олександра Клубука [1, с. 55].

Її пісні відзначаються глибоким ліризмом, мелодійністю та національним колоритом. Композиторка черпає натхнення з народної музики, поєднуючи традиційні мотиви з сучасними музичними тенденціями.

Галина Вікторівна Васіна є активною учасницею культурного життя Волині. Вона проводить майстер-класи для вчителів музики області, виступає з концертами та бере участь у різноманітних мистецьких проєктах. Її творчість відіграє важливу роль у збереженні та популяризації української музичної культури.

«В основі української пісні покладено мелодію, а в цій мелодії – душа і краса, якщо її викинути, то пропадає українська пісня. Те все, що прийшло до нас із заходу – прекрасне, але основа нашої пісні – дещо більше і важливіше. Буває дуже боляче слухати, коли молоді виконавці беруть народну пісню і обробляють її на сучасний лад, складається враження, що взяли здорову красиву

жінку, зламали руки-ноги і пустили на сцену зі словами «Так має бути», от в цьому – і проблема, я не завжди можу із цим змиритися. Я своїм учням до цього часу говорю, що вся краса української пісні – у глибині слів і мелодії», – зазначає Галина Васіна [2].

Музичний стиль Галини Васіної характеризується глибоким ліризмом та емоційністю; мелодійністю та гармонійністю; використанням народних мотивів; поєднанням традиційних та сучасних музичних елементів, а також глибокою патріотичною спрямованістю.

Галина Васіна – талановита композиторка та педагогиня, чия творчість є яскравим прикладом відданості мистецтву. Її музика є важливим внеском у збереження та розвиток української музичної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристова Л., Чен Н. Мистецтво. Підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Київ. Опіон. 2023. 237 с.
2. Колісник В. «Композитор – не поет»: відома луцька вчителька музичного мистецтва розповіла, як ледь не проміняла творчість на фехтування. URL : <https://www.volynpost.com/articles/1788-kompozytor--ne-poet-vidoma-lucka-vchytelka-muzychnogo-mystectva-rozpovila-iak-led-ne-prominiala-tvorchist-na-fehtuvannia>
3. Композиторка Галина Васіна та дитяча поетеса, майстриня [Відео]. *Громадське інтерактивне телебачення*. 2020. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=V4vhamOfgrY> (дата звернення: 04.04.2025).
4. Луцька вчителька видала 23 збірки пісень. Ще два готує до випуску. *Суспільне*. 2021. URL: <https://suspilne.media/lutsk/121488-vcitelka-muzicnoi-skoli-v-lucku-vidala-23-zbirki-pisen-se-dvi-gotue-do-druku/> (дата звернення: 04.04.2025).

Чамахуд Дарина Володимирівна,
доктор філософії, викладач циклової комісії
методики музичної освіти та
вокально-хорової підготовки,
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ ВІКТОРА ТИМОЖИНСЬКОГО: ВІД ЛУЦЬКА ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ВИЗНАННЯ

*«Композитор Віктор Тиможинський –
яскравий самобутній талант. Охоплюючи різні
музичні жанри, особливо творчо проявляє себе у
жанрі акапельної хорової музики.
Одухотвореність і ліризм, глибоке відчуття
драматургії твору, оптимізм
світосприйняття – такі риси притаманні його
художньому стилю. Композитор кохається в
народній творчості, особливо свого рідного
волинського краю» (Леся Дичко) [2, с. 23].*

Українська академічна музика ХХІ століття об'єднує різноманітні стилі, техніки, жанри та техніки. Серед її видатних представників – як молоді композитори, так видатні митці українського музичного мистецтва – Л. Дичко, Є. Станкович, В. Сильвестров, В. Степурко, В. Камінський, В. Польова, І. Щербаков, Б. Фільц та інші. До цього переліку долучається Віктор Анатолійович Тиможинський – талановитий сучасний композитор, музикознавець, педагог, громадський діяч із Волині, член різноманітних комісій та художніх рад, голова журі ряду конкурсів. Попри широку пізнаваність творчості композитора в мистецькому житті України, біографічних відомостей

про нього опубліковано небагато. Тож пропонуємо достовірну інформацію про митця, отриману нещодавно дослідницею М. Даукуліс із її особистого інтерв'ю з композитором [0].

Композитор Віктор Анатолійович Тиможинський народився 23 вересня 1957 року в Луцьку Волинської області. Його батько, Анатолій Тиможинський, був професійним тромбоністом, і саме завдяки йому композитор обрав свій шлях. Віктор Анатолійович навчався в Луцькій загальноосвітній школі №1. Він жартує, що не мав особливих талантів, проте захоплення музикою було не випадковим, адже в сім'ї велике значення надавали музичній грамоті. Початкову музичну освіту здобув у студії при музичному училищі, однак рівень навчання тоді там був посереднім, тому він додатково займався з викладачами Бернадською та Мотоляком. У семирічному віці почав створювати власні твори, а також брав участь у вокально-інструментальних ансамблях.

Професійну музичну освіту здобував із 1978 року в Луцькому державному музичному училищі одразу на двох відділах – теоретичному та фортепіанному. Тут він навчався разом із майбутніми відомими митцями – Ігорем Корнелевичем, Олександром Опанасюком, Володимиром Рунчаком, Людмилою Матвійчук. Значущу роль у студентському житті мала подружня пара викладачів Богдана Котюка та Лесі Криворучко, які започаткували «Клуб теоретиків». На цих зустрічах студенти обговорювали музику, яка не увійшла до навчальних програм училища (починаючи від Густава Малера, Чарльза Айвза до Арнольда Шенберга, Ендрю Вебберна), вивчали суміжні мистецтва (поезію, художню літературу, живопис) та аналізували популярну музику того часу (починаючи від гурту «Бітлз» аж до Маклаклена). Студенти знайомилися з творчістю композиторів, які не входили до офіційного курсу, виконували фрагменти з рок-опери «Ісус Христос – суперзірка», твори Ріхарда Вагнера, прелюдії Фредеріка Шопена.

На четвертому курсі Віктора Тиможинського прослухав Лешек Зигмундович Мазепа, завідувач теоретичного відділу Львівської консерваторії, який запропонував йому вступити до цього закладу. Серед одинадцяти

абітурієнтів обрали лише два, серед яких був і Тиможинський. При вступі між композицією та фортепіано вибору не поставало, адже, за словами самого композитора, він ніколи не планував присвячувати життя фортепіанній творчості. Віктор Тиможинський каже, що композитор може творити для себе і не шукати аудиторію, тоді як виконавець завжди потребує слухача. У Львівській консерваторії він навчався на композиторському факультеті під керівництвом композитора Володимира Флиса.

Ще під час навчання в училищі Тиможинський написав чимало творів, які подав на вступ до консерваторії. Однак, на його думку, йому бракувало композиторської підготовки, і ранні роботи були інтуїтивними, без чіткої концепції. Під час навчання в консерваторії в 1979 році вперше почув музику Альфреда Шнітке, Гії Канчеллі, Валентина Сильвестрова, що стало проривом для молодого митця. Композитор вважає, що професійний митець має виконувати три важливі завдання: знайти власний образний світ, сформулювати свою музичну мову та створити значний творчий доробок [0, с. 8].

З 1983 року Віктор Тиможинський займається педагогічною діяльністю, викладаючи в Луцькому державному музичному училищі (згодом – Волинське державне училище культури і мистецтв, нині – Волинський фаховий коледж культури і мистецтв). У 1989 році він очолив теоретичний відділ, а також став головою предметно-циклової комісії теорії музики. Викладає теоретичні дисципліни, зокрема теорію музики, гармонію, сольфеджію та поліфонію. Важливе місце в його педагогічній діяльності займає клас композицій.

У 1991 році став членом Національної спілки композиторів України, а в 1995 році очолив Волинський осередок НСКУ. Із 1999 року є членом правління цієї організації. У 1996 році композитор отримав обласну мистецьку премію імені Ігоря Стравінського, а в 2005 році – звання Заслуженого діяча мистецтв України.

Сценічні постановки, оркестрові й фортепіанні твори, вокально-інструментальні композиції – від камерних мініатюр до масштабних полотен, симфонія, вокально-симфонічні твори, обробки народних пісень, твори для

бандури-соло та ансамблів бандуристів – палітра жанрів творчості В. Тиможинського. У своїй композиторській діяльності митець користується фольклорними першоджерелами, які синтезує у власні твори. Серед авторів поезій, до яких звертається В. Тиможинський – Т. Шевченко, Леся Українка, Д. Павличко, П. Тичина.

Перші твори В. Тиможинського, створені після закінчення консерваторії у 1984–1985 роках, викликали значний інтерес у слухачів завдяки нестандартному для того часу творчому підходу. Такими стали балада «Ой у Луцьку славнім», «Дві прелюдії» та триптих «Світ, розглянутий по частинах», у яких відображається зв'язок з природою, філософією і поезією українського бароко.

Прагнення осмислити глибинні життєві істини привело Віктора Тиможинського до створення духовної музики. Серед знакових творів у цьому жанрі варто відзначити «Святий Боже», Псалом №103 (Давидів), триптих «Господи, почуй мене». Не оминув увагою композитор і тему звернення до магічних мотивів язичницьких обрядів («Два замовляння раби Божої Марії», «Купайло», «Кривий танець», «Про сиву зозулю», «Спів диких трав»).

Кожен жанр вимагає глибокого знання особливостей інструментів, для яких пише композитор, а також пошуку нових виразових засобів. Саме тому Віктор Тиможинський, маючи віртуозне відчуття поєднання музики та слова, зосередив свою творчість переважно на хоровій музиці. Жартуючи з цього приводу, він зазначає: «Що б я не почав писати – це завершується хором» [0, с. 13]. Однією з найвідоміших і найбільш виконуваних його композицій стала «Моя одинокая зірка» на вірш Лесі Українки для мішаного хору *a cappella*. Цей піснеспів неодноразово звучав на престижних всеукраїнських хорових фестивалях, концертах і конкурсах, здобуваючи визнання серед професійних колективів та слухачів.

Творчою лабораторією звучання хорових творів В. Тиможинського стали місцеві виконавські колективи. У Луцьку активно працюють Волинський народний хор під керівництвом О. Стадника та камерний хор «Оранта» під керівництвом В. Мойсіюка, для яких Віктор Анатолійович пише музику. Твори

В. Тиможинського користуються популярністю серед хорових колективів не лише Луцька, а й інших міст України. Його композиції стали невід'ємною частиною концертного репертуару таких колективів, як муніципальний камерний хор «Хрещатик», камерний хор «Credo», хорова капела ім. Д. Бортнянського, гурт «Євшан», Національний академічний духовий оркестр України, камерний оркестр «Кантабіле». Твори Тиможинського звучать на міжнародних фестивалях, зокрема на «Kyiv Music Fest», «Музичні прем'єри» (Київ), «Контрасти» (Львів), «Стравінський та Україна», а також Арт-променаду «Так звучить Луцьк». Композиції звучать на концертах Німеччини, Франції, Іспанії, Польщі, Чехії, США та Канади.

У творчій кар'єрі Віктора Тиможинського неодноразово відбувалися авторські концерти його музики в Луцьку, зокрема у травні 1995 року та грудні 2001 року. У газеті «Віче» від 20 грудня 2001 р. Н. Гуменюк публікувала: *«...Зберегти у галопуючому темпі наших днів з нав'язливим вторгненням чужих ритмів, пісеньок-одноденок свою творчу пластику, свою манеру і стиль вдається далеко не кожному. Віктору Тиможинському вдається...»* [3]. А. Філатенко у газеті «Волинь» від 18 грудня 2001 р. писав: *«Композитор Віктор Тиможинський у царині духовної акапельної музики творить диво, вертає душі людські до витоків високої духовності»* [6].

Таким чином, творчість Віктора Тиможинського вирізняється жанрово-стильовою різноманітністю, глибоким відчуттям сучасних художньо-естетичних тенденцій та виразним національним колоритом. Як композитор і досвідчений музикознавець, він звертається до фольклорних джерел, поєднуючи інтуїтивний підхід із власними творчими баченнями, водночас надаючи їм мистецьки виваженого опрацювання. Для Віктора Тиможинського головними є не технічні засоби, а виразна звукова палітра, яка проникає в душу слухача та залишає глибокий відбиток у його серці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Даукуліс М. Хоровий твір Віктора Тиможинського «Моя одинокая зірка»: музичне втілення у виконавських версіях хорових колективів. Бакалаврська робота. Луцьк, 2023. 44 с.
2. Дичко Л. Передмова. *Віктор Тиможинський. Хорові твори a capella*. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2005. 88 с.
3. Гуменюк Н. «”...a capella” волинського класика». *Віче*. 20.12.2001. С. 5.
4. Тиможинський В. «Моя одинокая зірка». Виконує хор студентів ВНУ ім. Лесі Українки. Диригент – заслужений діяч мистецтв України В. Мойсіюк. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SAFTKVzDgrg>
5. Тиможинський Віктор. Довідка. *Волинський осередок Національної спілки композиторів України. Композитори і музикознавці*. Довідник. Луцьк, 2005. С. 22–25.
6. Філатенко А. Вечір божественних піснеспівів. *Волинь*. 18.12. 2001. С. 8.

Навчально-методичне видання

Творчі постаті митців Волині

збірник матеріалів науково-методичного семінару

Упорядники: Анна Зарицька, Дарина Чамахуд, Юлія Коляда

Електронне видання